

LE OCHOD

GODINA II

BROJ 3

ISSN 2217-5903

BEOGRAD
DECEMBAR 2012.

D Dosadna reč razrednika

O Lenjivci dragi, veliki i mali,
H drž'te se za moje skute,
C na široke vas vodim pute!
O Zabava je život prava
N dok se u hostelu knjava!
E Za železnicu triput ura, ura, ura!
L više nije skupa tura!
Čika ISIC (čitaj: Ajsak), lisac stari,
poklanja nam lepe stvari,
a ti pasoš u džep meti,
po'itaj, na put leti!

Hvala svima koji nas prate iz broja u broj i bilo pisanjem ili rečima podrške doprinose našem već entuzijastičnom stavu i daju nam razlog da radimo dalje. Da bismo studentima dali primere kako treba prevoditi i ujedno im pružili šansu da svoje prevode objave, unutar korica ćete naći Mahu, Kapora, Grušu...

Naglašavam da nam nije namera kršiti autorska (ili bilo koja druga) prava. Odlomke originala štampano isključivo u obrazovne svrhe sa željom da na taj način i promovise, među studentima bohemistike i slovakistike, kvalitetne priznate pisce.

Zahvaljujem se i mladim kreativcima – piscima, koji su se odlučili da svoje prve autorske korake naprave baš ovde.

Puno lepih trenutaka, zanimljivih informacija i smeha da nađete uz nas i srećne praznike vam želim!

IR

Sadržaj/Obsah

Ú v o d n í k	3
Putopisno putovanje	4
Rozcestí	5
Velmistři v psaní	6
Ferrara – mesto renesancie, umenia a bicyklov	8
FRITZ & HELGA	10
Otvíráš oči a vidíš	12
Česka škola ne postoji	13
Neko nas posmatra. Neko nas stalno gleda; CouchSurfing	14
Beograd nije sav u Beogradu	16
Bělehrad není pouze v Bělehradě	17
Teorie černých děr	18
Janko Mrkvička z plastelíny	19
Prvé európske mesto kultúry po konci sveta	20
Prvé týždne v Belehrade... a po vlastných	22
Stehim	23
Deník na cestě do Itálie	24
Cigle	25
Výběr z brněnskejch hospod	26
Izochlasta / Izocuga	27
Koncert pro všechny slušný lidi; L+S+F=	28
Poezija	29
Cesta z Prahy do Bělehradu Srbského	30
Jozef K.	31

I cesta (a úvodník) může být cíl

„Cesta je prach a šterk a udusaná hlína“, to jen abych pro začátek ocitoval Karla Kryla, génia písňových textů. Je to i křížovatka..., ale co už, poněvadž všechny cesty vedou NA PIJACU, tedy tržnici s prazvláštním duchem místa, hedvábnými vůněmi, hrdou hordou ječících stánkařů, trhovyň, prodejců, kšeftařů a metařů, kteří vše zametou pod stůl... a taky spláchnou... několika pivy. V tomto apokalyptickém labyrintu (sui generis) si pak každý z nás najde svoji stezku, cestičku, pěšinku či pěší zónu, ergo svou Ariadninu nit, jež ho neomylně zavede k tomu správně omočenému, tudíž i čpavkem jemně spálenému stromu... Nad vším tím visí neustálá Damoklova hrozba všudypřítomného šachu, jenž nám může být udělen (nebo snad darován) zcela náhodou v pofidérním zákoutí nákupní horečky po rajčatech. Perský panovník je mrtev: sach-mat!

Mluvím o zlobě (touze, vášni, prostopášnosti) k cestování. Drzé odhalování cizí reality je zvrácené, drzé a maloměstské; spojitelnost nespojitelného. Příčí se mi pitvání sarmových bonžúr haudujúdíú jó napot tajemství, knedlíkovství v nás... Svíčkový marast okořeněný pidžinem našich snah o navázání sloního (velbloudího, velrybího, tapakopyscího, tapířího) kon-

taktu se vším, co považujeme za NE(své). „Měli jste radši sedět doma, na prdelích,“ rozjímám o pohodlné pouti (na Onen Svět), jež v záhlaví má přemýšlení!

**Diogénes v sudu
velí
že má osud vep-
sán...
na průčelí!**

Ano, pochopil jsi! Tématem třetího čísla našeho časopisu je cesta, cestopis a jiné to kličky v životě lidském. Tedy, prosím, zahni doleva, pak rovně, otoč list, asi 200 metrů, no, ne, necelých, nasliň prst (ne moc), pozor, pomalu přes přechod a doprava, tam se zeptáš! A nebo vlastně dočteš, že:

**Trasa rázem
němá
tvá ikstá
proměnná!**

Na konci jemně přes palouček, přivítit oči, přeskočit potok a dvěma prsty decentně zaneš do archivu. A pokud sis nevšiml, že jsi na konečné, tak šupito presto sbalit saky paky svejch pět švestek a horem pádem jako po másle ať se praší za kočárem jedem jako s medem!

Drahý můj čtenáři, srdci milý Choloepe didactyle, tedy Lenocho-

dvouprstý (Leňochu dvojprstý), věř, že neprohlopíš, přečteš-li si mne! Aneb zůstal jsem věrný většině svých rubrik. Se mnou navštívíš Košice i Ferraru, dunajské břehy rakouské, slovenské i srbské, světy imaginární i zemité (až přízemní), putyky brněnské ponuré i rozcestí zádumčivá a temná. Budeš svědkem velkého třesku i třeskatého Hannibalova přechodu Alp.

**Tedy - VYSTUP
z řady, čti!**

Miluju kříže křížovek, křížovatky slov, začínám vždy z levého horního rohu a postupuju systematicky dle pradávnej švédské teorie, magické formule, kterou snad už i oni zapomněli. Při čtení tedy postupuj následovně: kombinuj, pamatuj, hledej dál, pospoj, nehádej, dumej, vygumuj, oprav a cizeluj!

V případě pádu do (či z) černé díry kontaktujte prosím našeho technika!

**Ukončete
výstup a nástup,
LEN/ŇOCHOD
se otvírá!**

Za redakci časopisu
LEN/ŇOCHOD příjemně
počtení přeje **Zjek**

P U T O P I S N O P U T O V A N J E

Kam ses to, člověče, dostal! Nevidíš, že je to jiný svět a že tady už platí jiný, hrozný a veliký řád? Ano, já vím: bez hranic trvání okamžiku a bez konce zánik času.

**Karel Čapek,
Cesta na sever**

Istraživanje pokazuje da samo deset procenata ljudi ne voli da putuje. U tu kategoriju spadaju lenjivci (čitaj: l e n o ch), paranoici i zaljubljenici u književne putopise. Ovi poslednji otkrili su tajnu upoznavanja novih predela, ljudi i običaja na jedan poseban način. Putopisi – putopisanija – cestopisanija – cestopisi, omogućavaju čitaocu da bez kretanja putuje i proživljava utiske i događaje

filtrirane kroz fina sita opažanja talentovanih i mudrih pisaca. Tako se ne stiču samo nova saznanja i ne urezuju se u svest samo slike ugledanog (što je način na koji prosečan turista doživljava putovanja), već se stiče nešto kvalitetnije – slika drugog o drugom.

Putopis je rubni književni žanr jer putopisci najčešće imaju pretenziju da verodostojno i dokumentarno prikažu strane zemlje, gradove, narode, kulture ili običaje, ali istovremeno unose i vlastitu relativnost pri donošenju zaključaka, te tako se putopisni tekst kreće od dokumenta do fikcije. Mogu biti pisani u formi reportaža, feljtona, zapisa, dnevnika, memoara, turističkih vodiča, ali i filozofskih premišljanja. Ne postoje formalne granice putopisa. Mogu biti impresionistički, modernistički, avangardni, simbolično-ontološki, utopistički... Ne postoje stilske

granice putopisa. Ono što je zajedničko svim putopisima je činjenica da nastaju iz izvora pojedinih tradicija, kulturoloških odrednica neke civilizacije ili određenog vremena. Tako saznajemo ne samo o opisanim geografskim lokacijama, već i o istorijskim, kulturološkim i subjektivnim normama ili predrasudama jedne sredine i određenog vremena prema drugom i drugačijem. Time putopisi mogu poslužiti i kao istraživačke mape za sociološka, istorijska, etnografska, psihološka i druga tumačenja.

Svaki putopis je i ogledalo susreta različitih kultura jer iz ugla putnika, kao predstavnika određene sredine, saznajemo o drugoj sredini. Iz takvog ugla pogleda putopisca saznajemo ne samo o karakteristikama zemlje, predela, ljudi koje nam autor opisuje, već i o sredini, kulturi, vrednostima autorovog sveta. Saznajemo još i više –

o samom autoru, njegovim stavovima, osobinama, raspoloženju, ambicijama itd.

I kao vrhunac saznanja, saznajemo i o samima sebi. Poredeći kriterijume i zapazanja putopisca sa vlastitim saznanjima i iskustvima, mi zapravo upoznajemo sebe. Tako putopis pruža mogućnost samospoznaje kroz tuđe tumačenje druge sredine.

Istorijat putopisne književnosti je veoma dug: započinje drevnim epovima (kao što su „Odiseja“ i „Ep o Gilgamešu“), razvija se u renesansnom periodu (Danteova „Božanstvena komedija“, Rableovi „Gargantua i Pantagruel“, „Lavirint sveta“ i „Raj srca“ Komenskog), dobija novi zalet u avanturističkim i pikarskim romanima (npr. Sviptova „Guliverova putovanja“), pa sve do putopisa XX veka u kome skoro da nema značajnijeg pisca koji se nije okušao i u ovom književnom žanru. Setimo se srpskih putopisaca Ljubomira Nenadovića, Jovana Dučića, Isidore Sekulić, Miloša Crnjanskog i mnogih drugih, kroz čije putopise saznajemo o drugima poredeći ih sa nama samima. Ili, čitajmo putopise Jana Kolara, Jana Nerude, Vitjezslava Haleka, Josefa Holečeka, Jaroslava Haška, Konstantina Jirečeka, Vaclava Fijale i saznajmo kako su nas kroz vreme videli češki putnici. Tuđi pogled nekada otkriva mnogo više od vlastitog.

AKP

R o z c e s t í

Co si představujete pod pojmem „rozcestí“? Pojďme od toho základního významu: rozcestí – místo, kde se rozbíhají, dělí cesty; křižovatka – místo, kde se protínají (křižují) cesty, koleje, trati ap. Když se na takovém místě ocitneme, musíme si vybrat směr, kterým budeme mířit dál. Není to žádná věda – sledujeme orientační tabulky, jež vedou k cíli, a nepřemýšlíme moc nad tím, zda je to správný směr, či nikoli, vždyť firma Dopravní stavby snad věděla, co dělá! Kéž by i v životě bylo všechno tak jednoduché...

Stejně jako nejstarší syn chudého kováře v nejedné pohádce, tak i každý z nás se během života vydává na cestu do světa. A to nejednou. A stejně jako na silniční křižovatce stojíme na místě průniku několika možných cest, jenomže tentokrát tam nejsou žádné tabulky, o které bychom se mohli opřít. Z toho pramení následující otázky – existuje jenom jediná správná cesta, nebo je jich víc? A kdo vůbec posoudí, co je pro koho správné? Existují snad nějaké univerzální parametry správného rozhodnutí? Je možné, že se každé naše rozhodnutí řídí tímto předchozím, tedy v jisté míře i tímto nejprvnějším z nejprvnějších, nebo je náš život pouhá spleť okolností (pokud něco takového vůbec existuje)? Jinak řečeno – jsme doopravdy těmi, kteří rozhodují o svém osudu, nebo je

osud ten, který rozhoduje o nás? Pokusme se najít odpověď aspoň na jednu z těchto otázek.

Koukněme se zase na chvíli do slovníku – být/bejt/stát na rozcestí (v životě, kariéře) – být před dvěma odlišnými, popř. rozpornými alternativami a muset zásadně, popř. osudově volit, rozhodnout se. Tedy bílé versus černé. Kladné versus záporné. Správná cesta versus scestí. Proč ale musíme být tak výluční? Proč bychom to nemohli brát následovně – naše jednání nás přivedla tam, kde jsme dnes. Kdo ale ručí za to, že bychom, kdybychom se v minulosti rozhodli jinak a nezabočili doprava, ale doleva, nebo dokonce pokračovali rovně, dopadli hůř? Nechci se dívat na svět takovým způsobem. Zastávám názor, že jsou jenom správné a méně správné cesty.

Životní rozcestí: okamžik, kdy se rozhoduje o budoucnosti, křižovatka. Jak už bylo řečeno, naše rozhodnutí vzájemně na sebe působí, a tak se náš život rovná součtu všech našich dosavadních činů, jakkoli nepatrné ony byly na první pohled. Naskýtá se otázka – mohli bychom v tomto případě každé lidské počínání považovat za osudové? Kdo posoudí, který je to okamžik, v němž se rozhoduje? Uvedme si ten nejtriviálnější případ – kdyby pan X dnes namísto pěšky jel do práce autem, nepotkal by

paní Y a nezamiloval se do ní. Nebo si vezměme takovou méně nasládlou situaci, pro všechny, kteří na takové věci nevěří – kdybych dneska nejela autobusem 15, ale 16, neokradli by mě, ačkoli by taková situace asi nemohla být považována za osudovou (i když záleží na tom, kolik peněz jsem měla v peněžence). A tak se vracíme k otázce, kterou jsme si položili na začátku – co pokud v obou případech vůbec nešlo o naše rozhodnutí, ale o osud? Třeba panu X to ráno nechtělo nastartovat auto, takže jít pěšky nebyla vůbec jeho volba? Já vím... někdo by teď mohl namítnout, že je každý svého štěstí strůjcem a že tady nejde o nic víc než o pouhé přičítání své „viny“ někomu jinému, ale dokonce i ti by mohli být zvikláni ve svých názorech, kdyby se nad tím vším na chvíli lépe zamysleli. Vždyť se v životě každého z nás nejednou stalo následující – ať jsme o to jakkoli usilovali, na konci jsme přesto nebyli schopni vysvětlit mnohý ze svých činů v dané situaci.

Proto si už radši přestaňme lámat hlavu. Na osudovém místě se někdy můžeme ocitnout, aniž bychom si toho byli vědomi. A nezapomeňme, že se někdy na totéž místo lze dostat různými cestami. Třeba i tou, která se ani zdaleka nezdá být tou správnou. Spolehněme se na svou intuici a svou dosavadní zkušenost – ty nás tak či onak přivedou k cíli.

Nevena Stojkov

VELMISTŘI

Cestopisy v srbské literatuře mají dlouhou tradici, staly se středem literárních událostí a jako žánr se stávají rovnoprávnými v porovnání s ostatními formami literárního vyjádření. Zvláště zajímavé jsou cestopisy z první poloviny minulého století, protože v nich můžeme poznat celkovou společenskou, sociální a kulturní situaci té doby. Jovan Dučić, Rastko Petrović a Miloš Crnjanski k tomu určitě svým způsobem přispěli.

Stylově výjimečnému, tematicky inspirativnímu Jovanu Dučićovi plným právem připadá epiteton kulturního a nadčasového symbolu srbské literatury. Jeho myšlenky jsou nevtíravé, jednoduché a dokonale formulované. Obsažný a jiný, s perfektní znalostí historických, geografických, ale i psychologických a sociálních faktů a zásad, Dučić své Chiméry tvoří na základech, které v sobě proplétají minulost, současnost a přelud budoucnosti. Jeho líčení švýcarských Alp, Jónského moře, římských podvečerů, pařížských ulic, antických Delf, egyptských pouští a svátostí v Palestině, fascinujícími pohledy krajin, od stránky ke stránce, od části k části, bez prázdných míst, přesahují všechno, co srbská literatura nabízí v oboru básnického líčení. To nejsou panoramata,

ale přeludy, krajiny tak imaginární, a přesto reálné. Všechny tyto obrazy tvoří sít' subjektivních pocitů a myšlenek, které nás navádějí k tomu, abychom to, s čím jsme se seznámili, sami prožili a potvrdili vlastním setkáním s těmito městy.

V jeho cestopisech není nic reportérského, žádná vyprávění o každodenním životu a ještě méně statistických nebo geografických faktů. Ani nezmiňuje současné lidi a příběhy a s obrovským nadšením mluví o velkých historických osobnostech země, kterou projíždí. S úžasnými znalostmi a s entuziazmem píše o nejrozmanitějších věcech. Plný ostrovtipu, pozorovacího talentu, jímž hodnotí epochy i národy, avšak nikdy nekomentující současnost. Dučić je filozofem minulosti. Stejně jako v dobře komponovaných hudebních dílech, před očima se střídají vzpomínky z minulosti a krajiny.

“Tady jitra začínají svítat rychle a večery se zpožďují. Hodiny plynou pomalu a nepozorovaně; čas se nedá srovnávat s ničím, protože se tady nic neděje. Samota a klid alpský je přímějši než libyjská step. Tam světlo dělá skutečné zázraky a ta samá krajina vzniká a ztrácí se stokrát denně. Slunce staví města po nebi, hrady po mracích, chimérické zahrady po zemi a

všechno je tam život a květ. Tady všechny hodiny plynou buď vysoko na nebi, nebo hluboko pod zemí, nezanechávají nic ani v oku, ani ve sluchu, ani ve vzpomínce. Jenom když člověk kráčí, věci se pohnou a ubíhají vedle něho; zdrží-li se u jakéhokoli spádu, všechno zkamení a oněmí. Nitka, která váže lidskou duši k této zemi, se přeruší a na tom místě zabolí a padne kapka krve.

Vše vypadá zářivě, ale pomíjivě, v rozporu s tím, marně. Tam je Thunská rovina ozářená zelenou světlostí a Thunské jezero, které, jako duše, každého okamžiku odráží všechno, co se děje v nebi. Všechno ostatní je kolem mě světlé a ohromné, ale nehybné a lhostejné.”

(Jovan Dučić, „Města a chiméry“, První dopis ze Švýcarska)

Crnjanski taktéž zdokonalil cestopis svým zvláštním stylem. Jsou to díla složité struktury a významu, ve kterých se křížují různé, nejen cestopisné zkušenosti, a uskutečňují široké možnosti avangardních literárních postupů. On rovněž krásy přírody srovnává se ženou. Kontakt s přírodou v něm budí touhu po lásce a vyvolává vzpomínky na krásy domova. Srovnání s rozličným bohatstvím země, kterou projíždí, s chudou zemí, z které pochází, vyvolává melancholii, ale i

V P S A N Í

přání k návratu ke svým slovanským kořenům.

„Krajina kolem Pisy, něžná, zelená, s tyrhénským vzduchem, kryje svá krásná úbočí a často unavuje. Někdy se podobá dávno známému okolí, úplně jiným a obyčejným krajinám; a tak se v poledne pobřeží Arna, žluté a zarostlé, přeměňuje na sávké. Jednoho dne jsem dokonce narazil i na morušovníky.

Krásy přírody jsou něžnější a zastřenější než krásy ženy, pouze je cestopisci líčí a malují. Zázraky soch Priapových, smrtonosných vášní a žen jako kosatce, existují jen u Berresa nebo v líčení Simondsově. Jediný, kdo byl hoden psát o Itálii a kdo ještě viděl barokní, divadelní a milostnou Itálii, byl Stendhal. Všichni ostatní píšou reklamy muzeí. To, co zůstalo, jsou ohromná osvětlená nebesa, hry mraků. Ta krása je divná a tajemná, pestrá, ačkoli vypadá stejně, nad výhledy karpatskými, rýnskými, loarskými a dunajskými. Lásky k zemi, touha po lásce, činí mě lehkým, průzračným, bláznivým, ubohým člověkem, který mává rukama kolem sebe po vzduchu, motá se a objímá všechno, co se kolébá v Bohu a zvedá a

spouští ve vzduchu.“

(Miloš Crnjanski, „Láska v Toskaně“, Pisa)

V cestopisu „Afrika“ Rastko Petrović vyjadřuje svá stanoviska o obyvatelích a kultuře černé Afriky. Jeho vlastní okouzlení vyplívá z jeho poetiky a vzdělání a jeho myšlenky se opírají o stanoviska, která vyplívají z kultury kolonizátorů. Koloniální kultura se nachází v mnohých elementech jeho setkání se světem černochů. Do Afriky ho přivedla jeho slabost pro původní a prvobytný svět, ve kterém vládou prvotní pudy a nezkažená kultura. Jeho cestopis, malebný a živý, svědčí o divoké, ale setkáním s civilizací už pokažené kultuře. Petrović je umělec, kterého přitahuje krása umění a hry v Africe. Jako cestovatel se zajímá o to, aby se seznámil s divokým, exotickým a primitivním světem. Přezkoumává, jestli je tento svět, který ještě není dotknutý civilizací, tak nezkažený a naivní, jak říkají knihy, které četl. Když zapisoval své dojmy o Africe, srovnával právě to, o čem se dozvěděl z knih, s tím, co viděl.

„Jeden večer plný vzrušení.

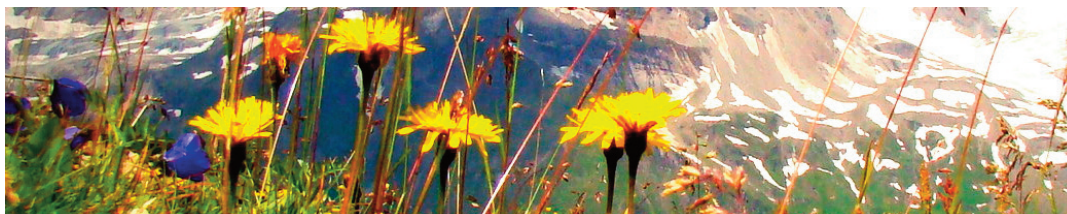
Před ním horký den, který vpíjí celou modrou barvu nebe a moře. Všechno je v bílém oparu. Jasně lze vidět těla ryb, které létají před lodí. Jejich velmi široké ploutve, které jim ve vzduchu slouží jako dlouhá křídla, jsou rezavě červené barvy, zatímco tělo je šedo-zelené a skoro průhledné. Jejich let je nejméně stometrový. Čas od času proplave mezi nimi sněhobílý list. Jeden námořník mi říká, že je to z květů na pobřeží, čtyřicet až padesát kilometrů odsud. Rackové mají stále temnější barvu.

Čtu dějiny Afriky napříč obdobími. Když člověk myslí na domorodé země, přemýšlí nad tím, že jsou ovlivňovány jen geologickou a biologickou historií; kdo by pochyboval, že jsou i tyto nejdivočejší kraje děleny mezi různé faraony, sultány, křižáky a domorodé dynastie. Každý kousek nově objevené země, té, kde lidé nenašli nic, co by představovalo civilizaci, má svou hrdinskou minulost, svá vítězství a porážky, své boje a hrdiny. Každý kmen má svou epopéj deseti a více tisících veršů, která přechází z otce na syna a kterou všichni bojovníci znají nazpaměť. Co je nejzajímavější, černoch často zná nazpaměť i epopéje soused-

ních kmenů, slovo za slovem, bez chyby, celé, i když žádnému slovu nerozumí, tím spíš, protože jsou to epopéje psané archaickým jazykem.“ (Rastko Petrović, „Afrika“)

Všechny tyto cestopisy prozrazují velmistry v psaní, kteří umějí líčit krásu krajin a kterým stačí jedna jediná věta, aby vzbudili v čtenáři plný vizuální a hudební dojem. A určitě jsou nadčasové, abstraktní, což jim ubírá nejen na životu, ale také jim odopírá možnost, aby nikdy nebyly konvencionální a nudné. Je málo takto velkých realizací a tak dokonalých znalců literárního umění, jako jsou tito tři spisovatelé. Je tedy nevděčné a nedůstojné vytvářet jakoukoliv kritickou analýzu. Oni změnili naši prózu stylově (a stejně tak i poezii). Z cestopisu, hybridního literárního druhu, který nebyl ani básní, ani povídkou, vytvořili nádhernou uměleckou prózu.

Milica Veljković

Ferrara – mesto renesancie, umenia a bicyklov

V regióne Emilia Romagna, 80 kilometrov od Padovy juhozápadným smerom a 50 kilometrov severovýchodne od Bologne, v súčasnosti 5 kilometrov južne od rieky Pád, sa nachádza mesto Ferrara. Existuje niekoľko teórií o pôvode názvu mesta. Jednou z nich je odvodenie od Chámovho syna Ferrata, druhým vysvetlením je príchod istého Marca na územie dnešného mesta. Medzi jeho ľuďmi bolo aj dievča trójskeho pôvodu Ferrara, s ktorou začal stavať mesto. Existuje však aj ďalšie množstvo vysvetlení, vychádzajúcich napríklad z nápisu na katedrále San Giorgio „Madonna Frara“, či odvodenia od slova „ferro“, svedčiacom o spracovaní železa v týchto miestach. Nie je vylúčený aj pôvod pomenovania mesta od slova „farraria“, ktoré označuje istý druh vodnej rastliny. Istotne by sa dalo nájsť ďalšie množstvo vysvetlení a interpretácií.

Prvopočiatky mesta sú datované do polovice 8. storočia. V roku 753 sa názov mesta objavuje v dokumente longobardského kráľa Desideria ako súčasť ravenského exarchátu.

Postupne sa mesto stalo administratívne samostatné, bohatlo predovšetkým z obchodu s tovarom na rieke Pád, ktorá v tomto čase tvorila súčasť mesta. Postupne sa na čele mesta vystriedalo niekoľko

rodov, z ktorých významné postavenie zaujali rody Adelfardi a d'Este.

Rod d'Este v nasledujúcich rokoch potvrdil svoje výsadné postavenie v meste, vykonávajúc funkciu „mestského richtára“ (po taliansky „podestà“). Príslušníkovi rodu Este Borsovi sa podarilo získať od cisára Fridricha III. titul vojvodu. Práve s rodom d'Este je úzko spojený najintenzív-

nejší renesančný rozkvet Ferrary. Rod tu zaujal pevné miesto a vďaka mu aj za súčasnú podobu mesta. Kľúčovú úlohu pri premenách a prestavbách zohral predovšetkým Ercole I. d'Este vy-

budovaním osobitnej časti mesta – Addizione Erculea. A netreba sa tomu ani veľmi čudovať. Rod d'Este patril v 15. a 16. storočí k jednému z najvýznamnejších talianskych rodov. V tomto čase sa stala Ferrara centrom maliarskeho (pod značným vplyvom flámskej maliarskej školy), ako aj hudobného umenia.

K rozvoju kultúry a umenia

vo Ferrare prispela aj v histórii známa Lucrezia Borgia, ktorej posledný manžel bol Alfonz d'Este, ktorý sa stal vojvodom z Ferrary. Stala sa tak mecénkou umenia a kultúry v meste, kde napokon našla aj miesto svojho posledného odpočinku.

Po vymretí rodu d'Este pripadla Ferrara pápežskému stolcu. Vo vlastníctve pápežského stolca ostala Ferrara až do roku 1859.

Dnes je Ferrara s počtom 135 tisíc obyvateľov okresným mestom, s unikátnym renesančným historickým centrom, od roku 1995 zapísanom v zozname svetového kultúrneho dedičstva UNESCO. No Ferrara má aj iné

„naj“, a to v kontexte európskeho cyklizmu. Ferrara v počte bicyklov používaných ako dopravný prostriedok poráža aj tradičné cyklistické veľmoci, ako Kodaň, či presahuje celkový holandský priemer v používaní bicyklov, dosahujúc tak viac ako 30 percent užívateľov. Z iných zaujímavostí mesta je možné spomenúť Ferraru ako staré univerzitné mesto, kde študovali veľikáni vedy, ako

Kopernik či Paracelsus.

Ferrara a jej pamiatky

Castello Estense (hrad rodiny d'Este)

Castello Estense bol budovaný od roku 1385 na základe objednávky grófa Niccola II., ktorý si hrad objednal u architekta Bartolina da Novara. Prvotná stavba zahŕňala iba jednu vežu, tzv. Leviu vežu (Torre dei leoni). Následne boli vybudované ďalšie tri veže a ďalšie poschodia a dostavané boli cimburia na opevnení. Zaujímavosťou hradu je dodnes funkčná vodná priekopa. Ďalšia významná udalosť z histórie hradu je spojená už so spomínaným Ercolom I. d'Este, ktorý učinil z hradu svoje sídlo. Architektonicky pripojil hrad stavebne ku katedrále krytým podlubím. Hrad bol sídlom a vlastníctvom rodiny d'Este až do roku 1598. V čase, keď Ferrara

patrila pápežskému štátu ako dominium, bol hrad sídlom vyslancov kardinálov, ako aj zástupcov pápežského štátu.

Dnes je hrad múzeom života rodu d'Este. Expozícia obsahuje aj zbierku obrazov a vlastivednú expozíciu. Z iných objektov expozície sú zaujímavé predovšetkým symetrické štvorcové nádvorie, väzenie (obsahujúce nástenné texty uväznených), kaplnka rodiny d'Este, geografická a erbová sála s výzdobou z 15. storočia. Osobitnú pozornosť si zasluhujú alabastrové izby Alfonza I. (Camerini di Alabastro). V súčasnosti je hrad zároveň sídlom rusko-taliankej spoločnosti Hermitage, vedecko-kultúrnej inštitúcie založenej za účelom zintenzívnenia rusko-taliankych vzťahov.

Katedrála

Katedrála bola dokončená už v roku 1135, kedy bola aj zasvätená svätému Jurajovi (San Giorgio). Preto sa netreba

diviť, že architektonicky je katedrála kombináciou románskeho a gotického štýlu. Celkovo je katedrála bielo-bežovej farby s troma vrcholmi, početnými loggiami, malými arkádami a ružovými oknami, sochami a početnými nízkymi reliéfmi. Dominantou fasády je socha svätého Juraja, ďalej motívy posledného súdu a socha Matky Božej v loggii.

Interiér katedrály bol vyhotovený v barokovom štýle po požari v 18. storočí. Katedrálu tvorí hlavná loď a dve vedľajšie lode. Z umeleckého hľadiska sú znamenité predovšetkým bronzová socha Ukrižovania od Niccola Brancelliho, socha sv. Juraja od Domenica di Paris, ako aj socha Umučenia sv. Vavrince od Guercinia.

Diamantový palác

Diamantový palác je jedným z vrcholných diel renesancie, a to nielen ferrarskej, ale v celoeurópskom meradle. Pomenovanie diamantový získal palác podľa mramorových blokov – diamantov, ktoré tvoria fasádu paláca. Fasáda tak obsahuje viac ako 8500 diamantov. Diamanty majú nielen estetickú hodnotu, ale aj efektne odrážajú svetlo dopadajúce na budovu. Palác vznikol na objednávku brata Ercola I. d'Este. Od roku 1641 bol

vo vlastníctve rodu Villovcov a v roku 1832 bol získaný mestom, ktoré ho premenilo na národnú galériu a ľudovú univerzitu.

Dnes je palác sídlom Ferrarskej národnej galérie (Pina-coteca nazionale), obsahujúce tak diela predovšetkým miestnych umelcov, tzv. ferrarskej školy – zhromažďuje diela maliarov, ako Andreu Mantegna, Giovanniho Belliniho, Leona Battistu, Francesca del Cossa a mnohých ďalších.

Osobitné poschodie paláca je venované súčasnému umeniu, kde sú organizované výstavy súčasného umenia. Tá súčasná, nazvaná Bláznivé roky (Gli anni folli), je venovaná medzivojnovému obdobiu a obsahuje diela veľikánov svetového umenia, z ktorých možno spomenúť Augusta Renoira, Salvatora Dalího, Henriho Matisa a iných.

Karol Margeta

FRITZ & HELGA

Koncom júna bližšie neurčeného, ale s určitosťou horúceho, stredoeurópskeho času...

Začína sa to celkom nevinne výletom na ešte zavreté kúpalisko. Slováci vypočítavo vyčkávajú, kým zas teploty spadnú na 15 stupňov. Prevetráme hlavy, oprášime bicykle, vysedíme zadky a leto sa môže začať!

O 2 dni neskôr...

Pri objavovaní krás Žiliny a okolia si dlhodobo neprítomná Aneta nespomenie, že lovecký zámoček v Kunerade už stihli medzičasom vypáliť. Výlet však nie je márný, zármatok zaháňame haluškami. Bryndza je všeliek! Otužilci z povodia Rajca sa neošívajú sprístupniť svoje termálne vody, no aj my, ošľahaní balkánskym vetrom a bičovaní balkánskymi teplotami, priznávame, že našinec ešte za takéhoto počasia dobrovoľne nelezie do vody. Keďže slnku neporučíš a Zdeňkovi tiež nie, skončil, chudák, spálený ako hrianka.

O niekoľko výletov neskôr a o niekoľko dolín a civilizácií ďalej...

Vydávame sa schladieť do Slovenského Raja. Omyl! Možno bola teplota o stupeň milosrdnejšia, no zato bol ten stupeň kruto vykúpený ohromnou vlhkosťou. Už o ôsmej ráno sme sa mohli ísť akurát tak... vyžmýkať! Vodopády sa stihli vypariť, potoky sa tiež šli zrejme schladieť k podzemným vodám. Ale, kto sa kedy ešte vykúpe v teplom Hornáde? Vyhybame sa „paštekárom“ spoza

hraníc, preveríme jazykové znalosti našich opálených spoluobčanov, ktorí sa na Tomášovskom výhlade snažia vybrať „mýto“, keď im odpovedáme po maďarsky a napájame sa vodou, ktorá je podľa správcu Kláštorka „senzoricky v poriadku, ale mikrobiologický rozbor nemáme.“ Pri Letanovskom mlyne nás napadne roj krvi chtivých ovadov a opustí nás až v miestach, kam by sme i my najradšej neboli vkročili. Naznačme len, že turistické chodníky Slovenského Raja vedú niekedy „kanalizačným systémom“ a ústia v „osadách“, na ktoré len v nemom úžase zízate z vlaku a ani vás nenapadne, že raz vám skrižia, hm, turistický chodník. Aneta sa zarazí:

- Ale veď nás zamordujú!

Žena z východu sa nebojí, len konštatuje. Zdeňk razí cestu napred. Alea iacta est! Miestna menšinová populácia je, chvalabohu, pohrúžená do futbalového zápasu. A i tých pár jedincov, ktorí nám venujú pozornosť, vie pozdraviť a vykať (na rozdiel od Srbov). Nech si vraví kto čo chce, vykanie nie je znakom slovenskej rezervovanosti a chladného prístupu, po časoch strávených v Srbsku hreje rovnako ako tykanie po príchode do Srbska! Po minútach strávených rýchlochôdzou cez osadu sa Aneta stihne v osade stať módnou trendsetterkou, až nás napokon plných dojmov odvezie fantómový vlak, ktorý vlastne vôbec nemal ísť, ale na stanici sa podozrivo nakumulovalo

veľké množstvo ľudí, tak aby v tom pes nebol zakopaný! Čakáme s nimi na Godota a dočkáme sa! Nepripomína vám to niečo?

Za siedmymi horami, za siedmymi dolami a niekoľkými hranicami...

...sa Zdeňk s Anetou zase niekam plahočia. Tentokrát do Rakúska. V Českom Krumlove sa cyklotím rozdelí na 2 skupiny. Skupina A nazerá zvedavo do každého kúta najmalebnejšieho českého mesta, skupina Z stráži bicykle, číta a pozoruje príležitostne podgurážených raftákov, ako padajú cez palubu.

Po drobných útrapách v sedle...

Salzburg ist fantastisch, wir sind die Hirschen daraus, len toho Mozarta by si mohli vyčistiť. Predmestie Salzburgu je vidiek vo svojej dokonalosti s arómou konského hnoja. Selanka! Púšťame sa slávnou Tauernradweg, ktorá nám bude trasu predurčovať nasledujúce dni.

Po opätovnom prekročení nemeckých hraníc a bavorskom pive...

...nám svoju teplú náruč otvára zase Rakúsko. Daždívé! Alpské štíty halí hmla a mraky, dažď zmyje všetku krásu, nadšenie a odhodlanie, to som nemusela chodiť až do Álp, stačilo sa vybrať za dažďa na bicykli k nám do obchodu, cesta je kratšia, rovnako škaredá, absentujú len muškáty, ale za tými sa do Álp nechodí. Slnko nám konečne vychádza v ústrety, oddychujeme po habsbursky, pri tyrkysových jazerách,

ľadových potokoch, a hlavne po rovinke! Skutočná cyklistika sa začína a končí až o deň neskôr, keď nás autobus spolu s bicyklami vyvezie pod najvyššiu horu Rakúska, Grossglockner, k ľadovcu cisára Franza Josefa do výšky 2369 m.n.m. a ponechá vlastnému osudu. Pri pohľade na všetky tie štíty a priepasti gúľame očami už v autobuse a súcitíme so strhanými Tour-de-Franzmi, ktorí sa šplhajú hore po vlastných... kolesách, súcitíme sami so sebou! Vydaní napospas vlastným silám, riedkemu alpskému vzduchu a bicyklu bez motora sa 5 hodín lopotíme. Po vysadnutí sa s vypätím všetkých síl pohybujem len po centimetroch, čo motivuje leda tak k tomu zhodiť bicykel z priepasti. Doteraz si myslím, že som bicykel vytlačila (sic!) hore len silou vôle. Otrávená riedkym vzduchom a výfukovými plynmi som sa v duchu zaprisahávala, že cyklistickú kariéru definitívne veším na klinec! Na základe vlastnej skúsenosti upozorňujem všetky naivky: Alpy nie sú pre rekreačných cyklistov! Tour-de-Franzovia sú takmer bez výnimky trénovaní (Grossglockner Hochalpen Strasse je vraj vysokohorská méta každého cyklistu a títo vyzerajú na to, že trénujú celý život), dobre a úsporne vybavení (nemajú teda 10 kílbatožiny a starožitný bicykel) a takmer výhradne mužského pohlavia (a tí, ktorí vládzu, sa ma ešte snažia povzbudzovať, väčšinou jachtajú v cudzom jazyku, ktorý nedokážem v danej chvíli identifikovať).

Vypľula som dušu, potlačila slzy a agonický stav, veď tých prekľatých pár kilometrov sa raz musí skončiť! A skončilo. Spomínam s úsmevom, pamäť je „mocná čarodějka“, všetko idealizuje, prosím, varujte ma niekto pred ďalšou cestou, vlastná skúsenosť ma nezastraší! Pri zjazde sme ako operenci, dokážeme predbehnúť i motorizovaných turistov.

Čerešničkou na torte hrdinského dňa je rozkokošená slovenská čašníčka, čo „sa potí ako somár v kufrí“ a obdivuje našu nemčinu. Dnes sa radi necháme rozmaznávať! Zaspíme pri nedopitom víne.

Po heroickom výkone...

...letargicky sledujem ubiehajúcu krajinu Podalpia, ktorá nie a nie prestať s vlnením a kl'ukatením. Za najväčšou ľadovou jaskyňou na svete vo výške 1641 m.n.m.

nás dovezie autobus serpentínami s 21%-ným stúpaním!!! A ďalej takmer kolmo nahor lanovka, ktorú musí Zdeněk chvíľu rozdýchavať. Aby toho nebolo málo, z tropického dňa sa noríme do ľadového šera, Zdeňkovi pripadne úloha svetlonosiča, a navraciame sa do studenej búrky. Aklimatizujeme sa pomocou teplej polievky, kdeže na plánovanom kúpalisku!

Naberáme východný kurz a napájame sa na Donauradweg – sen lenivého cyklistu, kde bicykel ide sám od seba a dozreté ovocie vám padá do lona rovno za jazdy! Pokojne sa valiaci masívny Dunaj, vinice a hrady, kam sa pozrieš. Vychýľujeme sa z kurzu, smer Morava!

Prekročenie hranice už nemôže byť zreteľnejšie, odrazu už nie sme prirodzenou súčasťou premávky, lež nutným zlom, ktoré ohrozuje jej bezchybný motorizovaný chod. Každý vodič za rakúskou hranicou strhne svoju prívetivú masku, nasadí bezočivý úškrn a položí ruku na klaksón. Kto obtrie spätné zrkadlo o cyklistu, vyhráva! Ešteže v Česku vedú niektoré cyklistické trate neudržovanými a nevyťaženými cestami 5. triedy (nehovoriac o Slovensku a Maďarsku, aby sa Česi necítili ukričdene), aby sa cyklista mohol sústrediť a kliat' na niečo iné než na drzých vodičov. Neromanticky sa drkoceme po romantických moravských vínných cestách-necestách. Jeden by si myslel, že sa na Pálave konečne

vykúpeme, no voda tentokrát nie je ani senzoricke ani mikrobiologicky v poriadku. Obmedzujeme sa na degustáciu tekutých produktov miestnej úrody, vyberáme z bobúl! Zbierku cyklokrosového povrchu skompletizujeme a uzavrieme pohyblivými pieskami medzi Lednicami a Valticami. Valtice naliehavo volajú po rekonštrukcii spolu so svojou p o p l e t i e - č o - m ô ž e sprievodkyňou Dililé (rozumej Dalilou). Koniec.

Pár rád na záver:

1. Neskúšaj hľadať ubytovanie v kúpeľných mestách.
2. Dbaj na to, aby si sa v bazéne nenapichol na stratenú náušnicu.
3. Slovenské halušky sú jednoducho najlepšie, takže sa ani nenamáhaj ochutnávať nejaké tradičné v Rakúsku.
4. Cti kávu srbskú ako svoju vlastnú, lebo lepšiu nenájdeš.
5. Váž si nohy svoje ako seba samého, lebo je to to najcenejšie, čo na ceste máš.
6. „Vystupuj cez zadné dvere.“
7. Pozoruj urbanizmus a nevidané novoty zo všetkých oblastí rozvinutej krajiny a uč sa (resp. podnikaj)!
8. Vyhýbaj sa smradľavým syrom a rozhodne ich neber do autobusu!
9. Opakovanie matka múdrosti: Alpy nie sú pre rekreačných cyklistov!
10. Vylad'te brzdy a nervy a...štart!

Aneta Homzová

Otvíráš oči a vidíš

Neodjíždíš proto, že si přeješ být na nějakém lepším místě. Cestuješ hlavně proto, že nemůžeš být tam, kde jsi. Nebo jedeš, protože jet můžeš. Nebo's nikde dlouho nebyl. A ti ostatní odjet nemůžou. Z nějakých svých důvodů. Kvůli strachu, lenosti, penězům, lidem, s nimiž je cosi velkého spojuje... výmluv plná huba. A tak jedeš, protože můžeš. Neboť jinak bude všechno příliš určité, pokud zůstaneš. Někdy si odjedeš jenom kvůli tomu lesku v očích lidí, kteří vědí, že jim brzo utečeš. A tak například jedeš do Dánska. Protože ti někdo řekl, že mají královnu. A víš, že je tam zima a ne moc světla. A neznáš nikoho, kdo by kdy v Dánsku byl. A tam zůstaneš několik dnů na chatě jakéhosi postaršího člověka, který o sobě tvrdí, že je dramatik. A tam strávíte dost dnů v knihovně. A v jeho pokoji. Až si to najednou uvědomíš a máš plné zuby té hry, kterou jste začali psát. Například. A pak zavolá jeho žena a pláče. A ty posloucháš, přespříliš zdvořilá na to, abys práskla sluchátkem. Ona pláče a cosi povídá v dánštině, zapřísahá tě, nebo co...

Neznáš slova, ale poznáváš zvuk kletby. A pak mlčí. A ty taky. Ani nedutáš. Prostě jsi mlčky na drátě, a zkoušíš se

rozplakat. Avšak stojíš nehybně a neříkáš nic. Po celý den nepromluvíš, jenom si sbalíš, z pokoje sebereš dostatek peněz, abys mohla odjet z celého prokletého Dánska, s jejich prokletou královnou, strašným počasím a hrozným jídlem a úzkostně čistým nádražím.

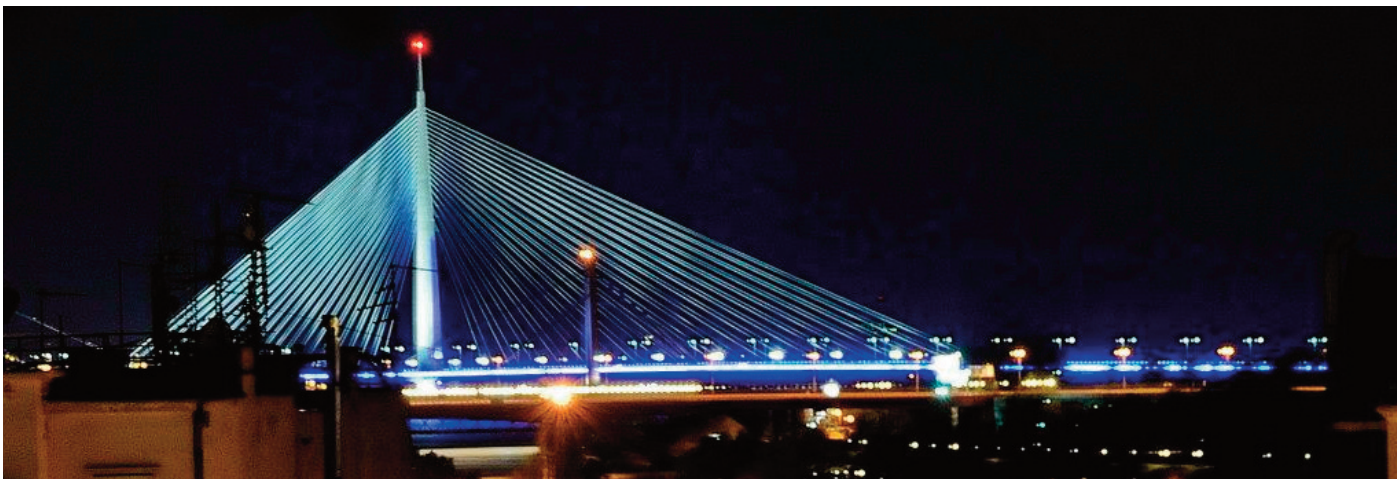
Vyrazíš třeba do Holandska. Máš přijet okolo půl třetí ráno, ani sama nevíš jak a proč... něco se s tím vlakem stalo a přijíždíš ve dvě třicet pět a netušíš, proč jsi tady. Holandsko jsi navštívil ze stejných důvodů, kvůli kterým ho navštěvují všichni, protože se můžeš zhulit a být jako všichni ostatní. Ale dostupnost trávy není pointou, dokonce i desetiletí si můžou trávu dopřát kdekoliv po celé staříčké Evropě... pointa je, že se na tebe nikdo nekouká divně... že tvé kroky nevydávají žádný zvuk... že je všechno jiné. Jedeš do Amsterdamu, aby sis několik hodin poseděla v nějakém coffee shopu u kafe a s trávou, eventuálně při hudbě Portishead... řekneš, na příklad, že máš narozeniny a že by to byl nejlepší dárek, kdyby ti je pustili. A tak se seznámíš s někým, kdo je do nich blázen... vysvětluješ, že ty ne, jenom že si na jejich muzice ulítáváš... a pak se plácáš po všelijakých kvartýrech, které vypadají jako hostely, jenomže

jsou špinavější, takže jednoho večera pochopíš, co to je vlastně new wave a potom si přeješ, abys nechápala. A od té chvíle nabírá plán B totálně jiný význam. V Berlíně se naučíš, že ty si s nimi hrát nemůžeš, protože oni vždycky vyhrávají, severanů začneš mít dost a jedeš do Lisabonu. Strávíš dny a noci v různých vlacích. Zeměpisu nerozumíš a jen těžko si dokážeš s těmi mapami poradit. Docházejí ti peníze. Lidí jsou divní a někteří moc mluví. Někteří toho řeknou přesně tolik, kolik musejí, ale o to víc si berou. Jenomže ty už ani nereaguješ, už si ani nevšímáš, kdo si co vzal a co se všechno stalo. Užíváš si toho, když je všechno v pohodě. I když otevřeš okno. A přijíždíš do Lisabonu. Protože to zní skvěle. Protože ses jednou dívala na nějaký dokument a všichni vypadali opáleně a že se umějí chovat, zdá se, jako by tu foukal nějaký super vítr, díky němuž lidi vypadají spontánně... i ženy jsou zachovalé a chodí v bílém... a děti vědí, co je to dětství. Jazyk tě opíjí, rozumíš všemu, ale nic nebereš vážně, opájí tě jejich hudba a tam nacházíš smysl ticha. V Lisabonu ti je skvěle. Jenomže v Lisabonu zůstaneš bez peněz. Zůstanou ti čtyři eura a dvanáct centů. Joj, a přicházejí problémy. Procházíš se ulicemi s vlažným úsměvem, jenom se kolem sebe rozhlíš... sedíš na

nějakém náměstí s tváří v dlaních, přeješ si, aby ti zazvonil telefon nebo aby někdo z ničeho nic přišel a donesl ti nějaký dopis, od někoho... představuješ si, že jsi na letišti, ležíš v čekárně a hlas z mikrofonu hlásí, že se máš dostavit k terminálu XY. Ale nikdo nevolá. A tak ležíš dál. Otvíráš oči a vidíš, že vedle tebe sedí nějaký kluk ve stejné pozici jako ty. S tváří v dlaních. A ty oznamuješ, že se mladík v zeleném tričku a riflích musí přihlásit v terminálu číslo tři. Ten najednou vyskočí. A ty přemýšlíš o tom, že by bylo dobré, kdyby se role vyměnily. Takže se nahlásíš místo něj. A tam chvíli pobudeš. A v momentě, kdy všechno vyřídíš, utečeš. A znovu přijíždíš do Říma. Protože všechny cesty vedou do Říma. Protože je to první let pod 50 eur. A město tě přijímá znovu. Bez skrupulí. Ani nevíš jak a proč. A zase všechno od začátku. Sedíš v místnosti s dalšími sto lidmi. Mluví se o religii v Americe. Je 35 stupňů. A zase je všechno skvělé, když si vzpomeneš na větu „Valíme odsud“. A to je jako chytat se zuby posledních řádků klasických novel. Rozbouřených slov a uražených umělců se starým rodokmenem, kteří se nikdy nenaučili stát na náměstí se zavřenýma očima a poslouchat šum věčného pláče jakýchsi navždy ztracených cestovatelů.

Marija Jaraković

Češka škola ne postoji

Istočnoevropske filmove su tada gledali samo pravi ljubitelji, ibeovci i beskućnici željni grejanja. Ja sam na taj film otišao sledeći očevo savet. Kada je projekcija počela i kada su junaci progovorili češki, došlo mi je da pobegnem. A onda je jedan stariji i ozbiljan čovek do mene počeo da se smeje. Gledao sam malo film, malo njega. On se smejao sve zaraznije, u tom smehu je bilo neke oslobođenosti i prirodnosti. Počeo sam i sam da ulazim u to raspoloženje, da film gledam drugim očima. Bila je to samo gola istina i ništa više. Nikada nešto tako nisam video u bioskopu, taj film ne samo da nije izgledao kao visoka umet-

nost nego kao da uopšte nije ni želeo da bude film. On je ličio pre na život... Taj, na početku ružni jezik, na kraju je zazvučao kao muzika, ono strašno češko zapevanje, sa kojim se mi uvek zezamo, postalo je milozvučno, a užasne istočnoevropske face pretvorile su se u divna ljudska lica koja volimo, jer su ista kao naša...

...Kako ja i dalje nisam menjao svoju ideju o filmskoj režiji, neko od očevih prijatelja je otišao na tamošnji filmski fakultet i poslao uslove prijemnog ispita. Papiri na tom smešnom jeziku su jednog dana stigli poštom pa je ideja da odem u zemlju koja me zapravo nikada nije interesovala i o kojoj nisam znao ama baš ništa postajala odjednom realna mogućnost. Kako se prijemni održavao pre ovog našeg u Beogradu, rešio sam da odem i probam.

Goran Marković,
Češka škola ne postoji

Česka škola neexistuje

Na východoevropské filmy se tehdy dívali jenom opravdoví milovníci, „ibeovci“ a bezdomovci, kteří se chtěli ohrát. Já jsem se na ten film šel podívat díky otcově radě... Když začala projekce a když hrdinové promluvili česky, chtěl jsem utéct. Ale pak se jeden starší a vážný člověk vedle mě začal smát. Díval jsem se trochu na film, trochu na něj. Jeho smích byl čím dál tím víc nakažlivější, v tom smíchu bylo cosi osvobozujícího a přirozeného. I já jsem se začal dostávat do podobné nálady, díval jsem se na film jinýma očima. Byla to jenom holá pravda, nic víc. Nikdy jsem v kině neviděl nic takového, nejenom, že ten film nevypadal jako vysoké umění, ale jako že

filmem vůbec nechtěl být. Podobal se spíš životu... Ten, zpočátku ošklivý jazyk, na konci zněl jako hudba, to hrozné české zpívání, ze kterého si mi stále děláme srandu, se stalo libozvučným a hrozné východoevropské tváře se proměnily v krásné lidské obličejce, které milujeme, protože jsou stejné jako naše...

...Jelikož já jsem i nadále nezměnil svůj postoj k filmové režii, někdo z otcových kamarádů zašel na tehdejší filmovou fakultu a poslal mi podmínky k přijímací zkoušce. Jednoho dne přišly poštou papíry v tom směšném jazyku a nápad, že odjedu do země, o kterou jsem nikdy neměl zájem a o které jsem nevěděl ale vůbec nic, najednou začínal být stále reálnější možností. Protože se přijímací zkouška konala dříve než naše v Bělehradě, rozhodl jsem se odjet a zkusit to.

Prevela:
Danica Todorović

Autostoperi Stopáři

Tako ti njima jedan dan dođe, ko zna odakle, pa u glavu, da krenu na neki put. Kraći ili duži, ne bitno, samo da negde odu. I taman kad su razradili plan gde bi to moglo biti, već srećni zbog susreta sa novim provodom, sete se da nemaju novca. Eh, malera. Ali, ni to im ne kvari duh. „Ma, brate, idemo stopom“, klasična rečenica. „Znači, idemo!“ I pođu oni, pođu, nema tu šta da se kaže. Stanu tako, pa stopiraju. Nose neke torbe, kao da su pošli da osvoje Mont Everest, outfit u fulu, frizura na mestu i podignuta ruka. I baš u onim trenucima kada bi se neko smilovao da im stane, obično im dođe na um neka glupost, pa počnu da se gromoglasno kikoću, (bar dok ne shvate da je vozač odustao od namere, usled prethodno pomenute pojave). A onda se pojavi veseli kamiondžija, koji bi i znak na putu povezao da može, pa se tako oni fino raspričaju. Sve to uz parče slaninice, luka, i piva, naravno. Krenu oni, samo gde stignu, e, to je već veliko pitanje. Idemo i mi do Praga i Bratislave, pa ćemo, kad smo već „blizu“ svratiti i do Pariza. Šta ti je to, nekoliko kilometara! Za nas, ništa. Tako, odosmo mi na put! Ajd' u zdravlje!

Marija Marjanović

Tak ti im raz sčista-jasna napadne, že by mohli niekam vyraziť. Na dlhšie, na kratšie, to je jedno, hlavne aby niekam šli. A akurát, keď sa rozhodli, kam to bude, natešení pri pomyslení na toľkú srandu, dôjde im, že sú vlastne úplne švorc. Do kelu! No ani to ich neskolí. „Ty brd'ho, skúsme to stopom!“ Klasika. „Tak teda hej!“ Nerobme z toho drámu – a tak sa vybrali. Stoja a stopujú. Na sebe bágle, akoby chceli zdolať Mount Everest, oháknutí od hlavy po päty, s palcom hore. A vždy práve vo chvíli, keď sa nad nimi už niekto konečne zmiluje a zastaví, im na um zide nejaká blbosť, začnú sa hurónsky rehotat' (aspoň dovtedy, kým nepochopia, že vodič si to už rozmyslel). A potom sa ukáže veselý kamionista, ktorý by zviezol i dopravnú značku, keby mohol, a s ním si dobre pokecajú. Nad kusom slaniny, cibule a, samozrejme, pivom. A tak valia, no kam dorazia, toť otázka. I nás čaká celý svet, Praha a Bratislava, a keď tam už budeme, máme to predsa „len na skok“ do Paríža. Veď čo je to, pár kilometrov! Pre nás – nič. Vyrážame! Sláva nazdar výletu!

Preklad:
Aneta Homzová
Ivan Radić
Zdeněk Andrlé

Dragi čitaocē,

Dok ti sada sediš u toplini svoga doma, ili bilo kom drugom mestu, jer se čitati može uvek i svuda, zamišljaš kako ćeš pročitati nešto sasvim lepo, obzirno i zanimljivo o Bratislavi. I hoćeš, (bar ovo

od samog centra. Viri iz šahte! I svi misle kako je on neka statua, tu postavljena. Posmatra tako sve onim limenim očima. Zaviruje curama pod suknje i zabušava u toku radnog vremena! Pa ti prođi, ako ti je volja.

Razlog 2. – Napoleonov vojnik. Isto tu, u centru grada. Naslo-njen na klupu, i on u

treće), ne očajavaj! I kako već imaš zadovoljni osmeh na licu, a savetujem ti, odmah ga skloni, ja te vodim kroz deo grada. Tačnije, njegove mračne strane. (A ti taman pomislio kako je sve divno. Šta da radiš, niko nije savršen, pa ni naša Bratislava.) Dajem ti još ovu rečenicu kao pokušaj da prestaneš da čitaš ovaj članak i Bratislava ostaje u lepom sećanju. Prošao brzi voz, žalim! Dakle... Počecu sa jednostavnim: neko te posmatra! Aha, šta sad kažeš? Predstavljam ti četiri najbolja razloga da ne posetiš ovaj grad.

Razlog 1. – Čumil. Nedaleko

položaju kipa. Dok ljudi misle da je to samo statua koja podseća na veliku ulogu koju je u istoriji Bratislave odigrao poznati francuski vojskovođa, čak mu i posvete vreme i sednu na klupu. Tako naivno razgovaraju, a on... on sve sluša! Upija kao sunder! Nema te priče koje se ovaj nije naslušao. Sve posle prenosi! Pa ti sedi, ako ti je volja.

Razlog 3. – Lepi Naci. Bio je siromašan i psihički bolestan. Često se šetao gradom u elegantnoj odeći i pozdravljao prolaznike klanjajući se svojim šeširo. Stari, dobri čikica, rekli biste. Hm... Pa, i on tu sad

glumi da je statua. Blizu Čumila, pa povremeno nešto huškaju, kad niko ne primećuje. Položaj kao da pozdravlja prolaznike. Poveruju ljudi, šta ćeš. Pozdravljaju ga, pa slika jedna, slika druga, blic, blic, dok, naravno, izuste i koju bitnu rečenicu ili neki novi trač. Sve on to prenosi, sve! Pa se ti slikaj, ako ti je volja.

Razlog 4. – Paparaci. E, ovaj ti je najgori. Taj sve zna. Sve mu Naci prenosi. I to ne samo ono što on sam sazna, već što mu i Napoleonov vojnik ispriča. Ko gde bio, šta radio, sa kime bio,

nešto što se retko ko seti da pomene u ponudi putovanja za Bratislavu. Pričaju ti o metropoli, prirodi, provodu, a evo, ja ti kažem i ovo što je mnogo bitno. Informacije tačne, gde ćeš lepše! A ti, ako i dalje imaš želju da posetiš ovaj grad, upozoravam te, to radiš isključivo na svoju odgovornost! Neka ti je srećan put! A kad shvatiš da te neko uvek posmatra i setiš se ovog članka, molim lepo, nemoj da kažeš da te nisam upozorila!

Marija Marjanović

sve! A što je crnje od crnjeg, sve ti on to slika. Ima čak i album, zamisli! Sve redom: godina, mesec, dan, datum, vreme. Gde si bio, šta si radio. Viri iza ugla, kukavica, ali neće da se pomeri, glumi da je statua! Pa ti radiš šta hoćeš, ako ti je volja. I tako. Ja sam ti sada otkrila

CouchSurfing

CouchSurfing je drug socijalni sít, která vám umožňuje bezplatné ubytování.

Na začátku vyplníte profil, krátce napíšete něco o sobě, jazyky, kterými mluvíte, důvody, proč chcete být

členem, co nabízíte apod. To je nejdůležitější krok, protože si vás podle toho budou vybírat jako hosta nebo jako hostitele. Pak přidáte fotky, ty nejhezčí, které máte, ale pozor, nepřehánět. A pak dobrodružství začíná.

Hned na začátku si každý z nás položil otázku, jestli je to vůbec bezpečné, pozvat cizího člověka k sobě domů, nebo naopak, vydat se k někomu, o kom nic nevíte. Jak můžete vědět, že to není nějaký podvodný profil, anebo ještě hůř, nějaký zloděj. V tomto případě vám pomáhají jejich reference. To je jako zpráva, ve které jiní členové popisují své zkušenosti z osobního setkání, internetová komunikace se nepočítá. Tyto reference nemůžou být upravené ani smazané. To je důležité, protože každá reference může být pozitivní, neutrální, nebo negativní. Kromě toho byste se měli taky podívat na jejich přátele, protože to rovněž znamená, že se osobně setkali. Zároveň je tam také napsáno, do jaké míry se znají a kde se seznámili. To nejdůležitější je, že toto vše musí být potvrzeno oboustranně. Taktéž je na těchto stránkách tzv. „vouching“ a verifikace, kde se nacházejí opravdu pouze důvěryhodní členové.

Moje vlastní zkušenost s CouchSurfingem začala tento říjen. Měla jsem pouze málo času na to, abych úplně pochopila, jak CS funguje a co

se všechno může stát. Také jsem počítala s tím, že když mám něco s někým domluvené, tak je to na sto procent. A tak jsme asi dva týdny před odjezdem začaly s kamarádkou hledat a vybírat hostitele. Poslaly jsme více žádostí, jen pro jistotu. Rychle nám několik lidí odepsalo, takže jsme se měly rozhodnout. Rozhodly jsme se pro dva kluky. Oba měli hodně referencí, ten druhý měl jenom jednu negativní, ale měl velmi zajímavý profil. A jak jsme přijely, okamžitě jsme byly z CSu úplně nadšené. Čtyři dny jsme strávily u něj a byl to opravdu zážitek. No a pak přišel čas na stěhování k druhému hostiteli. Když jsem se zase šla podívat na detaily jeho adresy, zjistila jsem, že ubytování na poslední chvíli odvolal. Nastoupila panika. Nevědely jsme, co máme dělat, neměly jsme peníze na hostel a letenka už byla zarezervovaná. Ale Google má řešení na všechny problémy! Našly jsme CS skupinky, které nabízejí urgentní ubytování. Takže, nebojte se! Opravdu každý problém se dá vyřešit. Je to seriózní organizace a mají obrovské zkušenosti. A proto vřele doporučuji takovýto způsob cestování. Seznámíte se s mnoha různými lidmi a budete mít opravdu jedinečné zážitky a koneckonců i více příležitostí a ušetřených peněz na další cestování.

Dunja Ilić

Beograd nije sav u Beogradu

Beograd nije sav u Beogradu.

Mnogo veći deo Beograda je u čežnji za Beogradom, koja ga čini lepšim nego što, u stvari, jeste.

Beograd je u beogradskim kafanama po svetu, u kojima se sakupljaju „naši“... „Skadarlija“ u Ričvudu (Njujork), „Balkan“ u Sidneju, „Četiri breze“ u Briselu, „Dara“ u Parizu, „La čosa“ u Karakasu, „Beograd u Minhenu“, „King Petar“ u Vašingtonu...

Beograd je u trešnji na dnu koktela „Menhetn“, koju upravo siše jedna srećno udata, osamljena Beograđanka, što u rimskom „Kafe Greko“ rezimira svoj život – da li je sve to, zaista, vredelo toliko truda; bi li bolje živela da se udala za svog Mikija i ostala na Voždovcu?

Beograd je bio i u briselskom restoranu „Stara Srbija“ pored Grand placa, kada nas je vlasnica Dobrila, nekadašnja „crna dama srpske poezije“, pitala šta je sa pesnikom Brankom Miljkovićem, a mi joj ispričali kako se pretvorio u spomenik na Kalemegdanu! Zapanjila se! Kako spomenik, kada je ona tom spomeniku štopala čarape i kuvala pasulj kada je bio potpuno nepoznat?

Beograd je i u Hamiltonu (Kanada),

gde nas jedan ostareli konjički oficir kraljevske vojske pita, duva li još košava tri, sedam ili dvadeset i jedan dan, a košave već dugo ni za lek... Dojadilo joj, izgleda, to što nije uspela da nas oduva sa ovog brega, pa sad cvili i zavija tamo negde u ruskim stepama.

Beograd je u kućama onih što su bili prinuđeni da ga napuste, ponevši sa sobom po neki njegov delić, ispresovani kalemegdanski cvet u herbarijumu, neku knjigu, recept za musaku od plavih patlidžana, nadimke iščezlih lepotica i lepotana, fotografiju maturanata Treće beogradske gimnazije (školska godina 1956-57), mazni beogradski akcent, koji nije uspeo da pokvari čak ni engleski.

Ni stara Knez-Mihailova, oljuštenih fasada i propalih trotoara sa lokvama, nije više na Knez-Mihailovoj! Ona je na stopalima ostarelih šetača, koji ni na jednom svetskom bulevaru nisu mogli da uhvate korak nekadašnje „štrafe“.

Beograd je na fotografijama pokojnih majki, očeva, baka i dedova, koji u životu nisu putovali dalje od Zemuna, a sada sa slika blago posmatraju njujoršku dnevnu sobu po kojoj se razmileo svet što čavrlja na sedam jezika.

Beograd je tamo gde zakiselimo makar samo jednu glavicu kupusa u lavabou i od nje savijemo sarme, da se pohvalimo Australijancima ili Argentincima, našom hranom.

Beograd je u načinu na koji Beograđani primaju goste po svetu; Beograd je na ikonama Svetog Nikole i Svetog Jovana, najčešćim beogradskim slavama – ikonama koje su putovale do Kanade i Novog Zelanda; Beograd je...

Beograd nije u Beogradu.

Beograd je u svim onim Beograđanima, koji još uvek ne mogu ili ne smeju da se vrate.

Ali, ni ja više nisam ovde, već negde drugde, odakle očajnički pokušavam da se vratim samom sebi...

Beograd nije u Beogradu, jer Beograd, u stvari, i nije grad – on je metafora, način života, ugao gledanja na stvari.

Beograd je u ideji koja oplodava svet gde god da se prenese njegov duh. On je u nekom vicu, u slučajnom gestu, u urođenoj ležernosti s kojom se primaju pobeđe i porazi, tamo, gde je jedinica za merenje stila – šarm.

Beograd je u Pragu na Vaclavskim namjestima, gde se Česi bune protiv gluposti, nasilja i laži, četrdeset godina posle Beograda.

Duh Beograda se rasuo po Varšavi, Budimpešti i Sofiji, kao daleki eho onoga što je Beograd izveo još četrdeset osme.

Beograd je u imenima malih Švajcaraca, Francuza, Šveđana, Nemaca i Amerikanaca, čije su majke Beograđanke.

Beograd je u kažiprstu kad okrećemo 011.

Beograd je u izrazu „bez veze!“, ma na kom se kontinentu izgovorio.

Beograd je rasut na sve četiri strane sveta.

Čeznem da jednoga dana svi ovi Beogradi budu na okupu.

Momo Kapor

Bělehrad není pouze v Bělehradě

Bělehrad není pouze v Bělehradě.

Mnohem větší část Bělehradu po Bělehradu touží. Tato touha ho dělá krásnějším, než ve skutečnosti je.

Bělehrad je v bělehradských hospodách po světě, v nichž se scházejí „naši“...

„Skadarlija“ v Richwoodu (New York), „Balkán“ v Sydney, „Čtyři břízy“ v Bruselu, „Dara“ v Paříži, „La choza“ v Caracasu, „Bělehrad“ v Mnichově, „King Petar“ ve Washingtonu...

Bělehrad se nachází v trešni na dně koktejlu „Manhattan“, kterou právě oblizuje

nožky a vařila fazole, když byl úplně neznámý?

Bělehrad je i v Hamiltonu (Kanada), kde se nás jeden postarší důstojník jezdeckva královské armády ptá, zda košava stále ještě fouká tři, sedm nebo jednadvacet dnů, a přitom – košavy je jako šafránu. Asi toho má po krk, že se jí nepodařilo odfouknout nás z tohoto břehu, a tak teď skučí a vyje tam někde v ruských stepích.

Bělehrad je v domovech těch, kteří byli přinuceni ho opustit a kteří si s sebou vzali po nějakém tom jeho kousičku, kalemegdanský kvítek vyliso-

nepodařilo chytit krok někdejšího „korza“.

Bělehrad je na fotografiích zesnulých matek, otců, babiček a dědečků, kteří se v životě nedostali dále než na Zemun, a teď z fotografií mírně pozorují newyorský obyvák, po kterém se rozlil dav štěbetajících v sedmi jazycích.

Bělehrad je tam, kde necháme zkysat třeba i jedinou hlávkou zelí v umyvadle a pak z ní uděláme sarmu, abychom se svým jídlem mohli vytahovat před Australany nebo Argentinci.

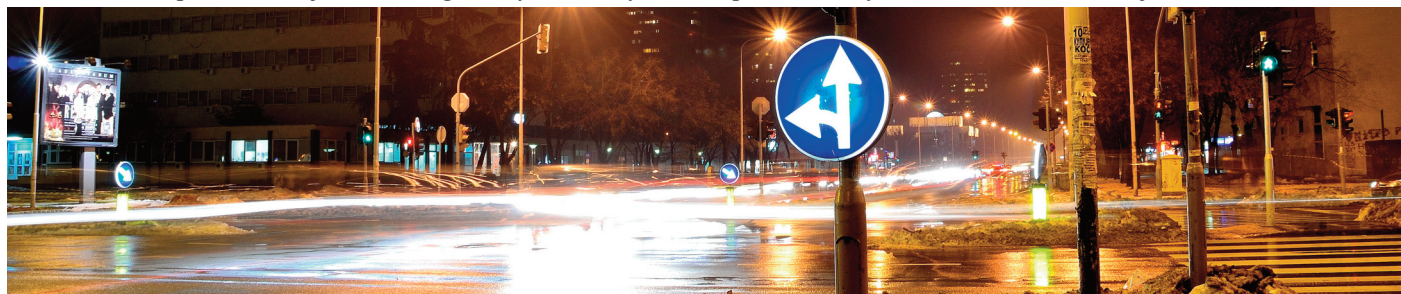
Bělehrad se dá spatřit ve způsobu, kterým Bělehrad'ané

protože Bělehrad vlastně ani není město – je to metafora, způsob života, zorný úhel pohledu.

Bělehrad je v myšlence, která oplodňuje svět, kamkoli se jeho duch přenesou. Objevuje se ve vtípu, v náhodném gestu, ve vrozené ležérnosti, se kterou přijímáme výhry a prohry, tam, kde je měřítkem stylu šarm.

Bělehrad je v Praze na Václavském náměstí, kde se Češi bouří proti hlouposti, násilí a lžím, čtyřicet let po Bělehradu.

Duch Bělehradu se rozptýlil po Varšavě, Budapešti a Sofii, jako daleká ozvěna toho,

jedna šťastně vdaná, osamělá Bělehrad'ananka, která v římském Caffè Greco hodnotí svůj život – zda to všechno stálo za takovou námahu, či by žila lépe, kdyby se vdala za svého Mikiho a zůstala na Voždovci?

Bělehrad byl i v bruselské restauraci Staré Srbsko vedle Grand Place, když se nás majitelka Dobrila, někdejší „černá dáma srbské poezie“, zeptala, co je s básníkem Brankem Miljkovićem, a my jí vylíčili, jak se pretvořil v památník na Kalemegdanu! Zůstala paf! Jak památník, vždyť právě ona tomu památníku látala po-

vaný v herbáři, nějakou knížku, recept na musaku z lilků. Přezdívkou zmizelých krasavic a krasavců, fotografii maturantů Třetího bělehradského gymnázia (školní rok 1956 – 57), mazlivý bělehradský přízvuk, který se nepodařilo pokazit ani angličtině.

Ani stará ulice Kneza Mihaila s oprýskanými fasádami a polorozpadlými chodníky, ve kterých se drží voda, už není na ulici Kneza Mihaila! Ta je na chodidlech postarších chodců, kterým se ani na jednom světovém bulváru

vítají hosty po světě; Bělehrad je na ikonách svatého Mikuláše a svatého Jana Křtitele, již jsou nejoslavovanějšími bělehradskými patrony – na ikonách, které putovaly do Kanady a na Nový Zéland. Bělehrad je...

Bělehrad není v Bělehradě. Bělehrad je ve všech těch Bělehrad'anech, kteří se stále ještě nemůžou nebo nesmějí vrátit.

Avšak ani já už nejsem tady, ale někde jinde, odkud se zoufale pokouším vrátit se k sobě samému.

Bělehrad není v Bělehradě,

co Bělehrad uskutečnil už ve čtyřicátém osmém.

Bělehrad je ve jménech malých Švýcarů, Francouzů, Švédů, Němců a Američanů, jejichž matky jsou Bělehrad'aneky.

Bělehrad je v ukazováčku, když vytáčíme 011.

Bělehrad je ve výrazu „bez veze“, ať už se vysloví na jakémkoli kontinentu.

Bělehrad je rozptýlen do všech čtyř světových stran.

Toužím po tom, aby všechny ty Bělehrady byly jednou pohromadě.

Prevela: Nevena Stojkov

Teorie černých děr

prof. RNDr. Asidost Rupenskis, Dr. h. c.

Milý pane kolego, reaguji na Váš email ze dne 29. 9. 2012, v němž mě žádáte o stručné objasnění „problému“ černé díry. [...] Závěrem mi dovolu, abych poupravil výše zmiňované – („problém“ černé díry). Navrhuji, resp. vyžaduji, abychom používali obecně závazný termín **TEORIE ČERNÝCH DĚR!**

S pozdravem Váš A. R.

P.S. V příloze přikládám svoji stať pro srbsko-československý studentský časopis **LEN/ŃOCHOD** (jelikož chovám jisté sympatie k Nikolu Teslovi).

Cestoškrob z končin, kde nekončím, páč nejsem, respektive ani bejt nemůžu, jelikož padám pádem střemhlav nahoru aneb... Mise nemožná, snožná rozkročmá skočka do

prostoru časoprostoru aneb Cesta tam a zase zpátky bez infiltrace lokace disperze aneb heretický výklad ega na pozadí horizontu událostí s filologickým kvazi rozbohem obecné teorie relativity

Aha, světla tři prdele, ale nevidím ani hovno! Jak bych asi moh, když je to celý náký samo sebou pohlcený... Newtonovo jabko při vysokých rychlostech prostě nefunguje. Protože to jabko, uplně logicky, zakříví svůj vlastní časoprostor, ve kterém se nachází, a tak, dá rozum, radši padne do prostoru teorie, teda mimo sebe (i starýho vometáka Izáka), aby samo sebe popřelo, tudíž vlastně nespadne, ale vzletí, aby to moh I. N. koupit přímo do kebuli.

Zatím fajn, bude hůř!

Takže vyjděme z postulátu,

že časoprostor je obecně zakřivenej. Pokud je teda časoprostor zakřivenej, tak já, jakožto člověk pokrívenej, vlastně neškodím, jenom jsem se špatně energeticky rozložil, tudíž jsem hybnost a energii nák divně rozparceloval a škodím de facto dřív, než to skutečně učiním... Tudíž nesu vinu za to, co teprve spáchám, a mám výčitky svědomí z toho, co až v budoucnu udělám... Je mi to jasný, páč když číhnu do minulosti, je to tam napsaný!

Chudák Euklides si se svejma axiomama může vytřít prdel, ačkoli by za nesmrtnou větu „Celek je větší než jeho část“ zasloužil metál a pár facek po pysku, ale co už...

Čtenáři vašeho časopisu mi jistě odpustí následující poetickou aluzi (kromě toho, že jsem profesionálním astrofyzikem – se zaměřením na problém chladných hvězd, veřejnosti známých jako červený trpaslík - jsem i „amatéřským“ veršotepcem – překlady mých básní vyšly i v dánštině a islandštině). Jedná se o alegorickou, existenciální, gnoseologicko-sémaziologickou báseň, jež nabízí i vizuálně-kontextuální přesahy, pod názvem:

Padaly hvězdy???

Sluníčko svítí
navěky
pryč!

Ale vraťme se nyní k výše zmiňovanému problému. Nahlédli jsme prostřednictvím své budoucnosti do minulosti! Tedy shlížíme/vzhlížíme (pozn. překladatele - časová, prostorová a místní posloupnost nejasná, temná, zahalená) k něčemu, co vlastně už bude, přesto ještě doposud neznáme, že to bylo!

Podle obecné teorie relativity nemůže žádná informace, která je vně černé díry, proudit k vnějšímu pozorovateli. Tudíž receptor nemá možnost získat jakoukoli informaci z tohoto, tedy „autentického“ zdroje, jelikož je vnitřně uzavřen, tudíž nedisponuje časovými hranicemi. Předpokládá se, že to, co bude černou dírou „vyflusnuto“ v minulosti (či budoucnosti) bude to, co do ní spadlo, či spadne...?!

Takže lovu zdar, žíví vy zabítí před narozením...!!!

(Z lotyšského originálu volně přeložil Zjek)

Janko Mrkvička z plastelíny

aneb 1000 slov

namiesto rozhovoru s Mgr. Julianou Beňovou, bývalou lektorkou slovenčiny

MULTUM
LOQUENDUM
EST,
NON MULTA

Bolo to pred niekoľkými mesiacmi, keď som robil interview s Mgr. Julianou Beňovou (v ďalšom texte Profesorka).

Narodila sa, študovala, prednášala v rámci SAS, v Poľsku, na našej univerzite... A v tom je háčik! Vidíte, medzi tými všeobecnými údajmi, medzi riadkami sa stratila pointa v našom rozhovore! Nemusím spomínať, nakoľko nenávidenia hodné (aspoň pre mňa) je natlačiť niečí život do niekoľkých riadkov alebo v konkrétnom prípade – do jedného rozhovoru. Možno sa niektorí z vás pýtajú: tak čo potom? Nič! Len to, že my si to prečítame a naivne si myslíme, že zrazu poznáme toho človeka, že o ňom vieme všetko a najhoršie zo všetkého – my v to pevne veríme!

Keby to tak bolo! Ale nemôžeme celý jeden život napchať do niekoľkých riadkov, aj keby ich bolo milión! A vlastne preto som sa rozhodol, že vám namiesto rozhovoru prinesiem „správu spomedzi riadkov“.

POTIUS SERO
QUAM
UNQUAM

Na krkolomnej ceste k vzdelanosti nám vždy pomôžu naši učители. Je to vzájomne sa dopĺňajúci a obojstranne plodný vzťah medzi študentom, snažiacim sa naučiť niečo nové, a učiteľom, schopným ho o tom presvedčiť. Tak sme po dvanástich rokoch (základná – stredná škola) úspešného vyhýbania sa všeobecným a iným znalostiam museli zabojovať proti strachu z neznámeho a začali makať. Vďaka Profesorkinej všestrannosti sme sa na jej prednáškach dozvedeli aj čo sú občianske práva, čo je UNESCO, kto je Juraj Jakubisko, kde sú na Slovensku kúpele (a kde sú kúpele v Srbsku...), kde je sídlo prezidenta, parlamentu a pod.

AB ORE AD
AUREM

Hoci bola Profesorka veľmi otvorená a komunikatívna, určite vám pár vecí nepovedala. Vedeli ste napríklad, že Profesorka učila správne vyslovovať aj niekoho

iného okrem svojich študentov? Vo svojej diplomovej práci „Javisková reč“ kritizovala slovenských hercov. Profesorka spojila príjemné s užitočným, chodila zadarmo do divadla a písala o tom, ako slovenskí herci vôbec nevedia po slovensky a akú majú zlú výslovnosť.

Keď skončila štúdium na Filozofickej fakulte Univerzity Komenského v Bratislave, odbory Slovenský jazyk a História, začala pracovať ako asistentka a prihlásila sa na VŠMU, kde študovala divadelnú vedu!

„Na jednej škole som bola študent a na druhej škole som bola učiteľ. Bolo to veľmi zaujímavé, lebo niekedy sa mi stalo, že moji študenti boli aj mojimi spolužiakmi na druhej škole, tak sme sa vždy zabávali.“

VARIETAS
DELECTAT

Precestovali ste celé Srbsko? Nie? A chceli by ste? Pýtajte si rady od Profesorky, lebo za tých šesť rokov, počas ktorých pôsobila ako lektorka slovenčiny na našej katedre, Juliana Beňová, s húževnatosťou jej vlastnou, mala to

šťastie precestovať celé Srbsko a skoro celú Čiernu Horu! Živelná cestovateľka na otázku, aby porovнала Srbsko, Slovensko a Poľsko (lebo aj tam zanechala svoje stopy), nevedela odpovedať. Ako sa aj rozhodnúť, kde a čo je lepšie, keď každá z krajín má svoje vlastné krásy neporovnateľné s krásami iných krajín. Neukojiteľná chuť ju ťahá ďalej za nepoznaným.

SAPIENTI SAT

Profesorka nebola iba profesorkou. To je aj jedna z vlastností veľkých pedagógov. Bola ako matka, plná pochopenia. Bola kamarátkou, ale vedela byť aj prísna, keď bolo treba.

Oddaná čiteľka histórie, cudzích kultúr a krásy jazykového prejavu, životná gurmánka a pôžitkárka, fanúšička slovenskej hokejovej reprezentácie, milovníčka vychladenej Coca-Coly...

Tým si nás Profesorka všetkých získala. Dúfam, že sme jej nezostali nič dlžní, že sa jej s nami dobre pracovalo a že je na nás pyšná natoľko, nakoľko sme i my hrdí, že sme mali takéhoto pedagóga.

IR

Prvé európske mesto kultúry po konci sveta

Čo sa stane, keď herečka dostane nápad?

Grčkyňa Melina Mercouri spolu so svojim francúzskym kolegom vymyslela, ako predstaviť svetu Atény, a tým rozbehla projekt Európske hlavné mesto kultúry (EHMK), ktorým sa dodnes poukazuje na bohatosť a rozdielnosť jednotlivých európskych miest, ale aj zdôrazňuje ich spoločná história a hodnoty. To všetko od roku 1985.

Každý rok sa niekoľko európskych miest bije o titul EHMK, ktorý udeľuje Európsky parlament a Európska komisia jednému alebo dvom európskym mestám na jeden rok. Víťaz získava titul, ktorý

so sebou prináša príležitosť prilákať investorov a návštevníkov, ako aj možnosť predstaviť sa Európe a jej turistom svojou kultúrou a históriou, ale predovšetkým slušný balík peňazí. EÚ potom podporuje vo vybraných mestách umelecké aktivity všetkého druhu.

Priemyselné centrum ako mesto kreatívneho priemyslu a turizmu

Košice zvíťazili v roku 2008 nad Nitrou, Martinom a Prešovom s projektom Interface 2013, ktorý sa usiluje o dôkladnú transformáciu hlavného mesta východného Slovenska.

Za siedmimi horami, za siedmimi dolami, kde sa voda sypala a piesok sa lial

Najviac sa potešia nemeckí dobrodruhovci, ktorí sa pre nedostatok priamych letov budú musieť nepohodlne trmáčať do Košíc. Bohužiaľ, cesta samých Košíc k výslednej podobe rozprávkového mesta nebude o nič kratšia. Desať miliónov eur, ktoré mesto dostalo z európskych fondov na tieto účely, využíva predovšetkým na „revitalizáciu parkov“, čo v praxi znamená betónovanie vo veľkom – chodníky, fontány, lavičky, osvetlenie. Netrvalo dlho a Košičania sa vzbúрили a košickému primátorovi

Richardovi Rašimu poslali otvorený list, v ktorom žiadali o ochranu a zachovanie mestskej zelene. Ak uspejú, napokon sa splnia veľmi optimistické a dúfajme, že i prorocké slová našej kolegyne: „(Košice) ...získajú si vás čerstvým vzduchom, ktorým sa nesú už pomaly zabudnuté zvuky prírody, niet tu hluku ani výfukových plynov z áut, ktoré neprestajne jazdia. Tak sa zhlboka nadýchnite a vychutnajte si kultúrno-historické pamiatky gotických Košíc...”

Každý poriadny turista, ktorý zavíta do Košíc, by mal navštíviť najväčšiu gotickú katedrálu na Slovensku – Dóm sv. Alžbety, ktorý bol budovaný od konca 14. až do začiatku 16. storočia. V priebehu vekov opriadli ľudia Dóm svätej Alžbety v Košiciach mnohými legendami. Už o samej výstavbe chrámu, ktorá trvala viac ako jedno storočie, sa šírila medzi prostým ľudom legenda o dutom kameni, ktorý stavitelia dómu umiestnili na neznáme miesto. V prípade, že by ho niekto (nedajbože) vytiahol, celý kostol by sa zrútil a museli by ho stavať odznova, a tak ho radšej opatrne stavali celú večnosť. Najviac legiend sa viaže k Matejovej veži. Snáď najvtipnejšou legendou je opradený jeden z chrličov Matejovej veže. Je zaujímavý tým, že na rozdiel od ostatných nezobrazuje zoomorfne bytosti, ale ženu s vypúlenými očami, ktorá drží v jednej ruke

pohár a v druhej skrýva fľašu. Traduje sa, že takto spodobnil majster Matejovej veže svoju ženu – alkoholičku. Keďže mu robila v meste hanbu, nechal ju naveky chrliť dažďovú vodu z veže. Hovorí sa aj to, že Matejovu vežu nedostavali kvôli (nešťastnému) pádu jedného zo staviteľov, čo sa považovalo za zlé znamenie, a keďže stredovekí ľudia boli poverčiví, ihneď práce ukončili.

Details len pre odvážnych

Nechceli by sme vás otráviť „košickým príbehom“ a namiesto získania vašej pozornosti vám Košice znechutiť. A preto, ak nemáte náladu na kultúrne povznesenie, bez zábran preskočte tieto riadky.

Okrem Dómu sv. Alžbety je pútavým miestom i Jakobov palác na rohu Mlynskej a Štefánikovej ulice, postavený v novogotickom štýle. V blízkosti sa nachádza aj gotický kostol zo 16. storočia, nazývaný Kaplnka sv. Michala, ktorý bol vyhlásený spolu s Dómom svätej Alžbety a Urbanovou vežou za národnú kultúrnu pamiatku v roku 1970.

Keď sme už v Košiciach, bolo by veľkou chybou obísť Hrnčiarsku ulicu, nazývanú aj ulička starých remesiel. Mnohé z pôvodných remeselných domčekov sú krásne zachované a niektoré, keby vedeli rozprávať, by ponúkli príbehy hodné pozornosti historikov aj laikov. Na rohu

Hrnčiarskej ulice stojí Miklušova väznica, sú to dva domy, pochádzajúce ešte zo stredoveku, ktoré od začiatku 17. storočia slúžili ako väznica. Dnes je to, rozumie sa, múzeum. Ďalšou ozdobou tejto ulice je Kalvínsky kostol, z ktorého sa na mesto díva zlatý kohút namiesto kríža. Z trojice významných stavieb, vzdialených od seba len na pár krokov, spomeňme ešte Rodošto – pamätný dom Františka II. Rákocziho, sedmohradského veľmoža a vodcu posledného protihabsburského stavovského povstania.

Aké by to bolo mesto kultúry bez divadiel a múzeí? Košice sa môžu pochváliť jed-

nou z piatich najkrajších divadelných budov v strednej Európe - Štátnym divadlom. Štátne divadlo má tri súbory: operu, balet a činohru. V Košiciach je aj Východoslovenské múzeum, jedno z najvýznamnejších a najstarších múzeí na Slovensku, ktoré vystavuje jeden z najvzácnejších pokladov sveta - 2920 mincí z rôznych krajín Európy a z rôznych období, ako aj dvojkilogramovú zlatú renesančnú reťaz. Okrem Východoslovenského múzea a už spomenutého múzea Miklušovej väznice sa v Košiciach nachádza aj Slovenské technické múzeum a Archeologické múzeum.

Nádeje, uhol pohľadu a nervy

Na Košice sa dá nazerať všelijako. Z vtáčej perspektívy z veže Dómu sv. Alžbety (vstup sa platí, klaustrofobikom neodporúčam), alebo potom zo žabej perspektívy z podzemného verejného WC (vstup sa platí, klaustrofobici prežijú). Aj keď budete Košice pozorovať spoza výkladu lacnej pizzerie s mizernou obsluhou, opantá vás ich neuchopiteľný šarm a sladká chuť vo vzduchu (niekde si dokonca môžete vychutnať i jeho vôňu).

Nech je, ako chce, Košice nás svojimi nádhernými budovami a prítlačlivými fasádami presviedčajú, že titul EHMK 2013 dostali plným právom. Veríme (výhradne subjektívne), že Košice sú krajšie než Bratislava. Nepochybne krajšie než Brno a o Belehrade (hoci je našou srdcovkou) radšej ani nehovorme! I k Prahe budú mať Košice bližšie než inokedy, a síce nie krásou, ale počtom turistov v roku 2013.

Veríme, že Košice tento lichotivý titul využijú najlepším možným spôsobom, ale zároveň dúfame, že sa nepokazia a nepremenia na obyčajné turistické mesto a že nestratia svojho rozprávkového ducha. A obyvateľom Košíc prajeme veľa trpezlivosti a pevné nervy s turistami!

Višnja Janković

Prvé týždne v Belehrade... a po vlastných

Prvé dni v Srbsku neboli o kultúrnom šoku alebo nejakom ťažkom zvykaní si. V posledných rokoch relatívne dosť cestujem, a i keď nemôžem tvrdiť, že som videl celý svet, je takmer nemožné neporovnávať. Srbsko je v tomto kontexte špecifické a v mojom portfóliu zážitkov si začína získavať významné miesto, ktoré zatiaľ korunujú originálne skúsenosti s miestnou dopravou.

V čase príprav na cestu do Belehradu som bol silno ovplyvnený životom v holandskom Utrechte. Holanďania pojmajú prepravu v meste značne nekonvenčne, čo je možné doložiť i vlastnou skúsenosťou, keď som verejnú dopravu v priebehu piatich mesiacov použil asi dvakrát. Dopravný prostriedok číslo jeden je bicykel. Dve kolesá, trochu železa, v zásade žiadne prevody. Holandské „torpédo“, ako miestni nazývajú mestský bicykel, je základom verejnej

dopravy, ktorému je naklonená celá spoločnosť. Len v Holandsku zažijete ráno dopravnú zápchu cyklistov, reťazové kolízie s následným dominovým efektom a pocity ako na dopravnom ihrisku, kde sa deti denne zabávajú na semaforoch a dopravných značkách. V Belehrade som nič podobné nenašiel a asi je to aj lepšie.

Pri hľadaní informácií o cyklistických trasách v meste som narazil na blog v angličtine, ktorý pred odvážnou jazdou v uliciach Belehradu viac než varoval. Objavili sa slová ako riziko, úraz alebo samovražda. Právý význam tejto hystérie som pochopil, až keď som cestoval mikrobusom z letiska do centra mesta. Trochu mi to pripomenulo Bratislavu pred pätnástich rokov, kde chodci, cyklisti a autá boli v neustálom konflikte, čo vytváralo často komické situácie „kto z koho“. Tu sa ale v doprave vyskytuje

jeden fenomén, ktorý už v Európe pomaly vymiera. Ide o situáciu, keď chodci vstúpia na vozovku a autá, električky a trolejbusy proste zastavia. Nikto netrúbi. Pár jedincov ďakovne zamáva a človek má pocit, že v tomto geste je cítiť istú ľudskosť. V európskych metropolách to takmer neuvidíte.

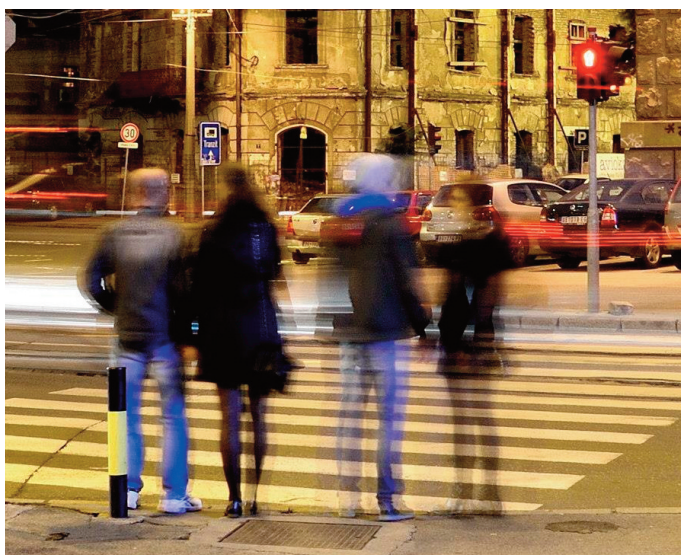
Cudzinec si na takéto organický systém musí chvíľu zvykať, a to hlavne v prípade, že rád chodí pešo. Práve v rámci mojich potuliek mestom som pochopil, o čom je srbská pohoda. Ľudia sa tu na európsky štandard oveľa menej ponáhľajú. Chôdza je pomalšia a viac pripomína vychádzku ako cieľavedomý prostriedok prepravy z miesta A do miesta B. Niekedy mám pocit, že som jediný, kto skutočne niekam ide. Ostatní sa „len prechádzajú“. Skúšam to teda aj ja. Zatiaľ s čiastkovými úspechmi.

Štýl chôdze pripomína charakteristické pohupovanie, ktorému holdujú predovšetkým muži. „Normálny chodec“ (pozn. ja) je tu trochu za exota. S tým je spojený fenomén, ktorý ma vždy dokáže pobaviť. Semaforey a celý elektronický systém riadenia dopravy pracuje na základe relatívne prepracovanej logiky, ktorá predpokladá, že ak vodič alebo chodec udržiava určitú rýchlosť, dostanú sa na takzvanú zelenú vlnu. A tu nastáva problém. Bežný Srb má na základe môjho po-

zorovania tempo chôdze nižšie ako je tabuľkovo daný čas na prekonanie určitej vzdialenosti. Väčšinu času teda stojí na prechodoch. Teda aspoň by mal. Samozrejme, že miestni sa tomu musia prispôbiť, a tak chodia na červenú. Toto pravidlo tu platí skoro dokonale (výnimkou je, ak je práve zelená). Tento malý stret civilizácií je humorný predovšetkým z toho dôvodu, že nikomu nenapadne predĺžiť dobu medzi jednotlivými signálmi alebo ich naopak skrátiť tak, aby to vyhovovalo domácim. Ľudia jednoducho chodia na červenú a stáva sa z toho národný šport. Výsledkom je situácia, keď som na prechode skoro vždy jediný, kto čaká, kým tá zelená skutočne naskočí. Taký malý zlozvyk z Českej republiky.

Poznávanie mesta po vlastných má ale oproti taxiku alebo hromadnej doprave množstvo výhod. V prvom rade človek pozná ulice oveľa lepšie. Všimá si ľudí, miesta, životné situácie a snaží sa ich svojím spôsobom pochopiť. Je to taká hra. Belehrad má v tomto smere veľa zákutí, ktoré je vhodné poznať, hovoriť o nich doma a trochu vylepiť stereotypy, ktoré v mnohom nie sú pravdou. Spoznávanie kultúry je dôležitý aspekt pochopenia originalnosti, ktorú Srbom nie je možné uprieť. Na mňa v každom prípade urobila dojem.

Michal Mochťák

Stehim

Nelíbilo se mi, že křičeli „stehim“ (což znamená mrdat), ačkoli se přiznám, v jejich jazyce mi slova tohoto druhu neznějí mimořádně. Nemám pro ně cit, nezdaří se mi vůbec zvláštní nebo dokonce sprostá. Tohle bylo poprvé, co jsem i já cítil, že taková jsou. Asi, že je tolik vykřikovali a že přitom stále bušili do svých jídelních misek.

Jenže – jak by to vlastně vyjádřili jinak, když nemají pro tuto činnost žádný další výraz?

Jsou ovšem opilí, jsou omámení masem z mého koně. I moje uli¹ je zpitá. Její červený chochol vetknutý do vlasů se kymácí ze strany na stranu. A opravdu, ona napodobuje ladnou chůzi lipicánů. A napodobuje ji zdařile, ačkoli má na sobě stále svůj prošíváný kabátec, zapínaný na jeden zátaah jako kombinéza. A na rukou má stále ještě

p a l č á k y . Kalpadoci ji obdivují. Jsou přímo u vytržení nad tím, jak zdvihá nohy a jak je vpichuje do země. A zase: křičí stehim na mě i na ni. Mí tchánové, její rodiče, mají ruce svázané p r o v a z e m ,

který vypadá jako šňůra od županu. Je jasně žlutý, pletený z několika proudů.

Prekvapuje mě, že jsem si nepovšiml, kdy tatínka a jeho ženu svázali. Že nevím, proč jsou svázání, a nemám odvahu se na to Kalira zeptat. Vede oba mé tchány na provaze s takovou důstojností, že je zcela vyloučeno, aby to byl jenom opilecký žert.

Jsou samozřejmě také omámeni zizi², nicméně jejich opilost je nápadně tichá. Omezuje se na pobízení. Říkají mé ženě: "Holčičko, buď statečná," a mně: "Buď štědrý. Dej jí dobré jméno."

Nebo mi děkují za maso, které ode mne dostali.

Náhle se mě zmocní smutek. Připadá mi, že jsme odváděni všichni, jeden po druhém, jeden si vede druhého. A mám představu kanibalskou, každý sní, koho si čapne.

**Jiří Gruša,
Mimner aneb Hra o
smrd'ocha**

Stehim

Nije mi se svidelo što su vikali „stehim“ (što znači jebati), iako priznajem da mi reči takvog tipa u njihovom jeziku ne zvuče neuobičajeno. Ne osećam ništa povodom njih, ne zvuče mi ništa posebno, štaviše, zvuče vulgarno. To je bio prvi put da sam i ja osetio da su takve. Možda zato što su ih toliko uzvikivali i pritom su stalno udarali u svoje činijice za hranu.

Međutim, kako bi u stvari to drugačije izrazili, kada za tu aktivnost nemaju nijedan drugi izraz?

Ali pijani su, omamljeni mesom mog konja. I moja uli¹ je pijana. Njeno crveno pero u kosi njiše se s jedne strane na drugu. I zaista, ona oponaša graciozan hod lipicanera. A oponaša ga uspešno, iako stalno na sebi ima svoj prošiven kaput, koji se iz jednog puta zakopčava, kao kombinezon. A na rukama još uvek ima rukavice sa jednim prstom. Kalpadokljani joj se dive. Prosto su u zanosu zbog

toga kako podiže noge i kako ih zabada u zemlju. I opet viču „stehim“ meni i njoj. Mom tastu i mojoj tašti, njenim roditeljima, ruke su vezane užetom, koje izgleda kao kanap od kućnog kaputa. Jasno je žut, pleten iz nekoliko kanapa.

Čudi me da nisam primetio kada su tatu i njegovu ženu vezali. Da ne znam zašto su vezani i nemam hrabrosti da to pitam Kalira. Vodi mog tasta i moju taštu na kanapu sa takvim dostojanstvom da je potpuno isključeno da je to samo šala zbog pijanosti.

Naravno omamljeni su zizijem², ali je njihova opijenost neobično tiha. Ograničava se na podsticanje. Govore mojoj ženi: „Devojko, budi hrabra.“ A meni: „Budi darežljiv. Daj joj dobro ime.“

Ili mi zahvaljuju za meso koje su dobili od mene.

Iznenada me osvoji tuga. Čini mi se kao da nas vode, jednog za drugim, jedan vodi drugog. I imam kanibalsku zamisao, svako jede koga ščepa.

**Prevela:
Milica Pavlović**

1 – v kalpadočtině: žena

2 – v kalpadočtině: omamný nápoj

1 – na kalpadokskom: žena

2 – na kalpadokskom: opojni napitak

D Deník na cestě do Itálie

29. časné ráno šli. Krásná krajina. Nejkrásnější na cestě ve vřkólí Ljubljane. Jiný Vídeňák. Mléko první. Kastel ljubljanskej. Neumanna jsme potkali. Moravci se hlásili. Háj před městem. Šli na policii. Samí Češi. Knihy kupovali. Pan profesor. Šli k p. dokt. Prešernovi. Pan doktor Krobath. Pozvání. Dostali jsme knihy. Koupili. Hledali pokoj. Nazaräer. Černý orel Nro 5. Kaffeehaus před Theatrem. Promenade. Stojí na tabulce: „Zu Bequemlichkeit der Spazierenden wird ersucht das Begrüßen durch Abnehmen des Hutes zu beseitigen.“ Pan Prešern a pan Brauner přišli do kavírny pro nás. Drahá káva za 20 kr. Šli jsme na raky. Zatím jsme pili víno a jedli chléb. Pak přišel pan doktor Krobath a pan doktor Toman. Tak jsme byli samí juristé. Jedla se štika. Pak přišly nesmírné raky dvakrát. 4 jsem musel snísti. Pak smažený kapr. Přeložoval se Kollár. Nato přišlo drahé víno v pečetených lahvicích.

Mluvílo se o profesorovi Vodníkovi. Jak sekali špek. Platili napřed. Potom o Kopitárovi. Prešernová znělka naň. ABC-Krieg. Pak se mluvílo o Gorytanech. O Slávii. Nechali jsme Slované žítí. Pak se zpívalo. Pan Toman byl fidél. Polibení. Pan Prešern skákal. Kde je máte, Němcové. Pak ještě víc: Co dávno již atd. Pan Toman bouchal na stůl a častěji potahoval a křičeli s námi: Juž čas atd. Save. A blýskaly se oči. Plný hlas. Pozvání na druhý den na tajné místo. Šli chcat. Strobach ležel na čele. Vedlí nás domu. Mě pan doktor Krobath. Motal jsem se. Jak jsme přišli domů, nevím. Pan Prešern a Toman schopili dohromady postele. Nesmírný hřmot. Váda. Chtěli házet židličky. Nadal sviň atd. Nemoc. Válel se v tom. Nevěděl, že mě strašlivě zblíl. Nářek. Památka. Noty k znělce. Zavedení se bála.

Karel Hynek Mácha

D Dnevnik sa putovanja u Italiju

29. rano ujutru krenuli. Divan pejzaž. Najlepši na putovanju u okolini Ljubljane. Drugi Bečlija. Mleko prvo. Ljubljanska palata. Nojmana smo sreli. Moravčani oglašili su se. Gaj pred gradom. Išli smo u policiju. Sve sami Česi. Knjige kupovasmó. Profesor. Išli smo kod g. doktora Prešerna. G. doktor Krobath. Poziv. Dobili smo knjige. Kupili. Tražili sobu. Nazarer. Crni orao br. 5. Kafehaus ispred Teatra. Promenade. Piše na tabli: „Zu Bequemlichkeit der Spazierenden wird ersucht das Begrüßen durch Abnehmen des Hutes zu beseitigen.“ G. Prešern i g. Brauner su došli do kafane po nas. Skupa kafa za dvadeset kruna. Išli smo na rakove. U isto vreme smo pili vino i jeli hleb. Onda su došli g. doktor Krobath i g. doktor Toman. Tako da smo bili sve sami pravnici. Jela se štuka. Zatim su stigli ogromni rakovi dva puta. Četiri sam morao da pojedem. Onda prženi šaran. Prevodio se Kolar. Tad je stiglo skupo vino u zatvorenim flašama. Razgovaralo se o profesorú Vodniku. Sekla se slanina. Platismo unapred. Onda o Kopitaru. Prešernov sonet za njega. ABC-Krieg. Zatim se razgovaralo o Goritanima. O Slaviji. Pustili smo Slovane da žive. Pa se pevalo. G. Toman je bio veseo. Ljubljenje. G. Prešern je skakao. Gde su vam, Nemci. I dalje: Što još odavno itd. G. Toman je udario u sto i sve češće ga je pomerao i drali

su se s nama: „Vreme je“ itd. Sava. I sijale su se oči. Pun glas. Poziv sutradan na tajno mesto. Išli su da pišaju. Strobah je ležao na čelu. Vodili su nas kući. Mene g. doktor Krobath. Teturao sam se. Kako smo stigli do kuće, ne znam. G. Prešern i g. Toman namestiše zajedno krevete. Ogromna buka. Svađa. Hteli su da bacaju stolice. Nazivali su se svišnjama itd. Bolest. Valjao se po tome. Nije znao da me strašno ispovraćao. Kletva. Uspomena. Note za sonet. Penetracije se plašila.

Prevela: Dunja Ilić

C i g l e

„Tako je moralo biti“, izgovori Martin Crnojević kroz prozor crne limuzine čoveku koji je stajao pored. „Svi su oni samo cigle u sistemu koji gradimo.“ Klimnu glavom vozaču, zatamljeno staklo se podiže i automobil ode.

„Tako je moralo biti“, pomisli ponovo, a velika knedla prođe mu kroz grlo. Iz srebrne tabakere izvuče tanku dugačku cigaretu, zapali je i uvuče dim punim plućima. Po prvi put primeti kako je zapravo čudan osećaj voziti se u limuzini. Pogled mu odluta kroz prozor.

Odveo se na večeru koju su mu priredila trojica sinova povodom 69. rođendana. Nakon proslave, limuzina ga dovede kući.

Dugo nije zaspao. Razmišljao je o unutrašnjosti svog automobila, o sivom dimu cigarete koji je ispunjava, o crnim kožnim sedištima, škripi kože kada preko nje prevlači rukom, njenom mirisu... Utom utone u san.

Išao je ulicom peške. Vraćao se kući. Osećao se umorno. Izenada ga okružuju tri mladića, besni su, unose mu se u lice, a onaj što stoji ravno ispred njega drži ruku iza leđa i progovara: „Hoćeš da kupiš?“ Martin je uplašen, oseti odvratn zadah iz njegovih usta, koja ponavljaju

„Hoćeš da kupiš“, i iza leđa u ruci izvlači ciglu koju sada drži kao da će ga njome svakog trena zviznuti. „Koliko, koliko“, zamuckuje Martin kojim su noge odsečene od straha. „Koliko košta, hoću, hoću! Evo!“ Mladić govori cenu, Martin plaća, oni se pomeraju i on nastavlja odnoseći ciglu. Kada odmače pomisli prokleta cigla, i baci je u stranu. Međutim, ona trojica se ponovo pojavljuju, jedan podiže ciglu i krene za njim. Kada ga sustigoše, ponovo mu je prodaše na isti način. Martin nastavlja, ali ovoga puta ciglu

ne baca. Prokleta cigla, pomisli ponovo, ovaj put je nosim... Ne stiže da završi misao, kada se iza ćoška do kojeg je došao pojavio ona trojica i okružio ga. Sada su mu prodavali novu ciglu. Martin krene da otvori novčanik, a cigla koju je držao u ruci pade na beton i razbi se. Momci zaškripiše zubima. Martin se tresao, a kada otvori novčanik i ugleda da je prazan, krene mu suze, ova trojica vrisnuše, a onaj sa ciglom krene da ga njome udari u lice.

Nažalost, Martin se nije probudio. Tako je moralo biti.

Ivan Tatić

T e h l y

„Takto to muselo byť“, povedal Martin Crnojević cez okno čiernej limuzíny človeku, ktorý stál vedľa. „Všetci sú len tehly v systéme, ktorý budujeme.“ Kývol hlavou na vodiča, čierne okno sa zavrelo a auto odišlo.

„Takto to muselo byť“, pomyslel si znova a preglgol naprázdno. Zo strieborného cigaretového puzdra vybral tenkú, dlhú cigaretu, zapálil si ju a zhlboka vdýchol dym. Prvýkrát si uvedomil, aký čudný pocit je viezť sa v limuzíne. Pohľad mu zablúdil za okno.

Odviezol sa na večeru, ktorú preňho pripravili jeho traja synovia k jeho 69. narodeninám. Po oslave ho limuzína odviezla domov.

Dlho nemohol zaspáť... Rozmýšľal o interiéri svojho auta, o šedom dyme z cigarety, ktorý ho vyplňa, o čiernych kožených sedadlách, vŕzgani kože, keď po nej prejde rukou, o jej vône... A vtom sa ponoril do sna.

Šiel pešo po ulici. Vracal sa domov. Čítil sa unavené. Zrazu ho obkľúčia traja mladíci, celí zúrivi, pristupujú čoraz bližšie, priam sa mu dotýkajú tváre, a ten, ktorý stojí rovno pred ním, má ruku za chrbtom a hovorí: „Kúpiš?“ Martin je vystrašený, cíti strašný smrad z jeho úst, ktoré

opakujú: „Chceš si kúpiť?“, a spoza chrbta vytiahne v ruke tehlu, ktorú teraz drží, ako keby ho ňou mal každú chvíľu ovaliť. „Za koľko, tak za koľko?“, zajachtáva sa Martin, meravý od hrôzy. „Tak koľko stojí, chcem ju, beriem! Tu máš!“ Mladík si povie cenu, Martin platí, oni odchádzajú a on pokračuje ďalej, nesúc tehlu so sebou. Keď sa dostatočne vzdiali, pomyslí si: „Prekliata tehla!“, a hodí ju preč. Avšak tí traja sa objavia znova, jeden zodvihne tehlu a miera priamo k nemu. Keď ho dobehnú, znova mu predajú tehlu rovnakým spôsobom. Martin pokračuje ďalej, ale tento raz tehlu neodhodí. „Prekliata tehla“, pomyslí si znova, „tentokrát ju budem niesť...“ Nestihne dokončiť myšlienku, keď sa za rohom, odkiaľ prišiel, zjavia tí traja a obkľúčia ho. Teraz mu chcú predať novú tehlu. Martin ide otvoriť peňaženku a tehla, ktorú držal v ruke, spadne na betón a rozbije sa. Chlapi zaškripu zubami. Martin sa trasie a keď otvorí peňaženku a vidí, že je prázdna, začne plakať, muži zvrasknú a ten s tehloou mu už mieri na hlavu.

Bohužiaľ, Martin sa neprebudil. Inak to byť nemohlo.

Preložil: Ivan Radić

V ý b ě r z b r n ě n s k e j c h h o s p o d

Brno je druhý největší město v České republice. Bylo založeno roku... velmi dávno. Město leží na soutoku řek Svatky a Svítavy, bla bla... má zhruba 380 tisíc obyvatel, bla bla, je tam hodně památek atd. Veškerý informace o Brně najdeš na internetu, stejně jako teď já. Pokud tě to vůbec zajímá... Vono, co na wiki není a co bys o Brně měl vědět, uvádím hned v následujícím textu.

Teda, jseš turista/cizinec a samozřejmě hledáš nákou dobrou hospodu. Slyšels, že Plzeň je špička mezi pivama, takže vcházíš do první hospody s nadpisem Pilsner Urquell. Chyba. V Brně se dobrá Plzeň pije jenom na jednom místě – na Bláhovce.

Polohu Bláhovky najdeš na přiložený mapce. Faktická poznámka: za Bláhovkou nic není, jen prázdný prostor, i když v mapě jsou náky budovy nebo co. Ve skutečnosti se tam prostě nedostaneš, jestli seš pivař. Na Bláhovce se čepuje jen jeden druh piva - plzeňská dvanáctka. Tady pivo neobjednáš! Jakmile vejdeš, barman ti spustí püllitr na stůl. Další faktická poznámka: na Bláhovce se nechodí na jedno. Po třech pivech se obvykle objednávají panáky, radím domácí slivovici! K pivu doporučuju koule, jsou nivový a trošičku pikantní. Na výběr máš i slaninu, utopence a jestli se chceš pořádně najíst, dej si koleno, to ovšem musíš! Pamatuj si, na Bláhovce je pořád

narváno, po šestý hodině už volnej stůl nenajdeš, pokud sis ho nerezervoval už o tejden dřív. Jináč, můžeš jít na stojáka, to pivo určitě stojí za to. Navíc, na Bláhovce není vůbec neobvyklý, že na křižovatce před hospodou často stojí i víc než 40 lidí s pivem v ruce.

Štamgastova rada: každé den přesně v osm hodin večer barman roznáší karbanátky, který si během dne dát nemůžeš.

Pokud máš chuť na Bernarda, v Brně ho bohužel najdeš jen na málo místech. Nejlepší Bernard je v Atriu. Hospoda je v centru, ale je dost skrytá. Tady se točí pouze Bernard; maj několik druhů, ale nefiltrovaná dvanáctka je samozřejmě špička. Kdo má rád pivo s příchutí, nezůstane žíznivej ani tady. V létě je otevřená i malá zahrádka, stoly jsou dost velký, takže je to perfektní místo na chlastačku

s kámošema. Hospoda má i pestrou nabídku jídla, který patří k nejlevnějším v Brně. Steaky a smažáky ti stopro zaženou hlad a jejich specialita, Olomoucká kapsa Mistra Kamase, je prej bombastická.

Pokud jseš v centru a nechce se ti jít nikam dál, je Pegas přesně to, co hledáš. Pegas je hotel, restaurace a hospoda v jednom, ale i nejdůležitější malej pivovar. I když do Pegasu chodí dost

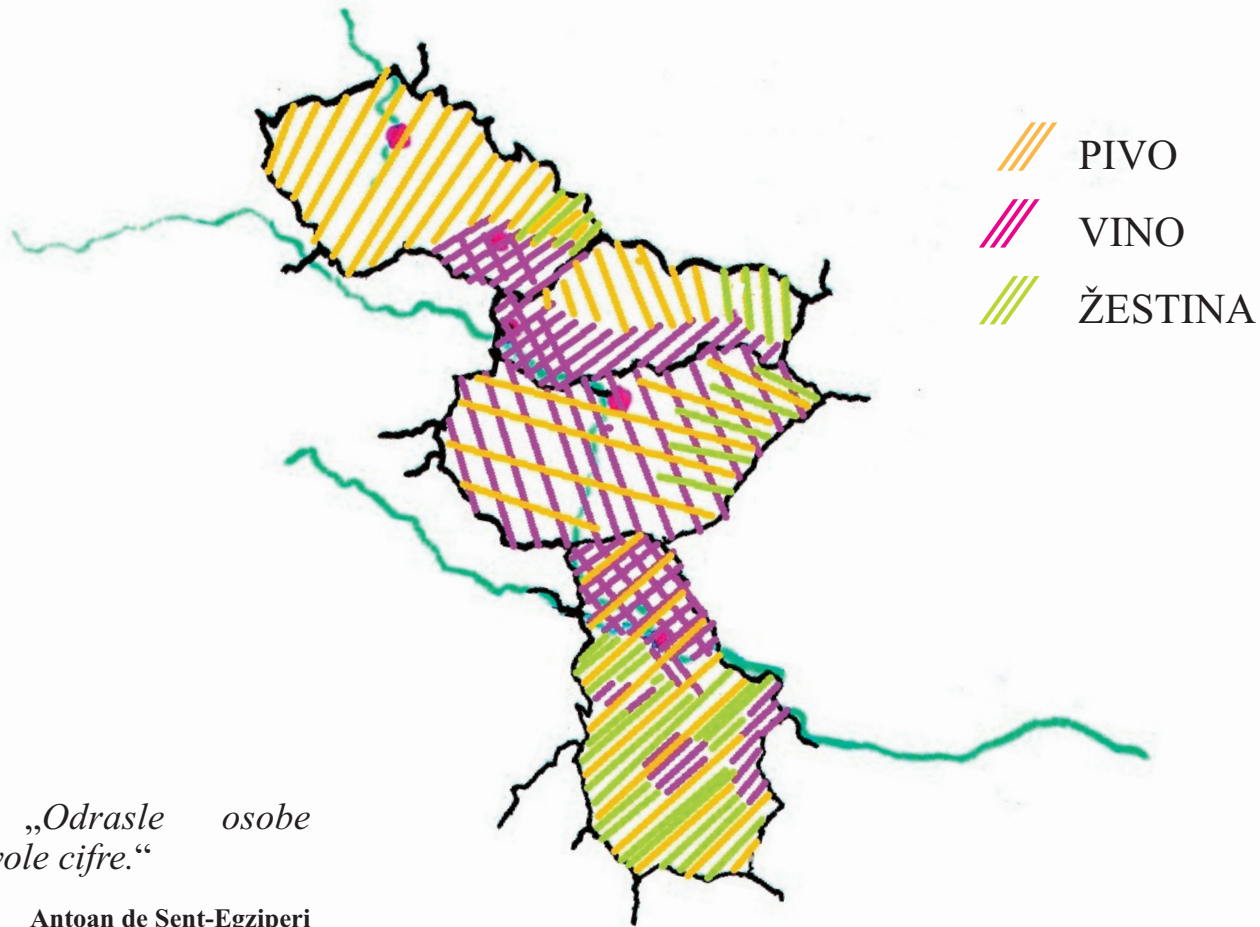
Ležák je typicky hořkej a je vynikající. Faktická poznámka: ležák se čepuje v krýglech 0,6 l! Jestli máš hlad, hladovej v Pegasu nezůstaneš, jídelní lístek je objemnej, doporučuju guláš nebo moravský maso.

Štamgastova rada: v Pegasu prodávají pivo i v pětilitrovejch soudkách a každé den před zavíračkou se spočítají účty. Stůl s největším účtem pak dostává tenhle soudek zdarma.

Nejlevnější, zároveň ale i jedna z nejlepších hospod, je Pivní stáj, známá taky jako „hospoda u zastávky“. Je to kousek od Filozofický fakulty. Bohužel ale otevírají teprve ve tři, ale chlastá se tam až do tří do rána. Hospoda se nachází ve sklepě, v létě je otevřená i zahrádka přímo u zastávky a zatímco na slunci čekáš na šalinu, svým stínem tě přitahuje jako magnet. Hospoda nabízí několik druhů piv, podle mě je nejlepší Poutníkova nefiltrovaná dvanáctka, v Pivní stáji známá taky jako „špína“. Kromě „špíny“ ochutnej i Poličku z malýho pivovaru nebo Svijany či Pernštejn. Obvykle platí zákon, že bys neměl chodit do hospod, který mají dost druhů piv, neboť nebudou čerstvý, ale ve Stáji se tak chlastá, že jsou piva vždycky čerstvý. Za malý prachy se tady taky dosyta najíš. Z dobrot k pivu doporučuju domácí nakládanej hermelín nebo pivní slámu.

Milan Mladenović

Izochlasty / Izocuge

„Odrasle osobe vole cifre.“

Antoan de Sent-Egziperi

O dista, odrasle osobe se čine večitro zaronjene u (potrazi za) činjenicama, brojkama, šematskim prikazima, u nasušnoj potrebi da razumeju i opišu sve oko sebe. Njima morate kazati: „Izoglose su geografske granice neke jezičke pojave.“ Ili: „Izoglosa označava granice areala.“ Zamislite, te odrasle osobe su smešne. Ne veruju u deda mraza, babarogu, patuljke ili vile. One provode vreme crtajući nekakve „nevidljive linije“ na papiru. Tim linijama prikazuju i gde se jede beli a

gde crni hleb! Neke vrlo ozbiljne odrasle osobe su tim svojim crticama prikazale i gde se kakav alkohol pije. Gore je kopija tog crteža.

Ja nisam talentovan crtač jer su mi odrasle osobe savetovale da se okanem crtanja. Imajte zato razumevanja. Zelenom bojom sam označio gde se pije rakija, ljubičastom vino a narandžastom pivo. Tako je izgledao crtež tih odraslih osoba. Te osobe su pile sve i svašta. Danas se svugde najviše pije pivo ali te osobe su morale da nekako „istorijski“

– mislim da tako kažu – prikažu kako se negde pilo samo vino, negde najviše rakija i odakle je pivo krenulo da se širi. Ne treba se zato ljutiti na odrasle osobe. One su takve. One kažu „zašto“ i onda pričaju o brojevima i crtaju na papiru.

Ništa ne verujem tim odraslim osobama. Moram priznati da mi je narandžasta omiljena boja, pa sam je još naknadno dodao na ovaj crtež. Odrasle osobe kažu još da se vidi tačka u Češkoj gde se ukrštaju i pivo, i vino i rakija.

To je, kažu, jako važno. Onda se zadovoljno oblizuju i mlate papirom u vazduhu kao da je u taj papir do malopre bila umotana velika čokolada sa lešnikom. Ljube me u čelo i čestitaju mi na mojoj zainteresovanosti u njihov tobože važan posao. Govore kako će od mene jednog dana biti veliki naučnik i pametan čovek. Samo, mi koji razumemo život, mi znamo da je glavni crtež u dnu ove stranice!

Svoj deci u svojim dvadesetim godinama

R

Koncert pro všechny slušný lidi

Karel uměl udělat český jazyk krásnější nežli francouzštinu (Karel je umeo da napravi češki jezik lepšim od francuskog), negde sam ovo čula ili pročitala i mislim da je idealno da se kaže za početak. On nije bio lingvista, naravno, za one koji ne znaju, Karel Kril je bio jedan od čeških pevača, umetnika i pesnika. Napisao je veliki broj protestnih pesama za vreme komunističke okupacije Čehoslovačke.

Kada sam počela da učim češki bila sam u potrazi za nekom njihovom muzikom

koja bi mi se svidela. Našla sam se u čudnoj situaciji koju mogu objasniti jedino time, da prava osećanja putuju kroz muziku prelazeći sve granice, pa i jezičke i kulturne.

Nisam muzički ekspert, ali znam da se ljubav i energija u pesmi oseće bez obzira na jezik kojim se peva, teme, žanra ili vremena. Karel Kril je svoje ideje promovisao gitarom i glasom, a zalagao se i za slobodu ljudi, protiv režima se borio muzikom i svojim velikim srcem i kao takav upravo je i umro od srčanog udara 3. marta 1994. Ali dosta bi-

ograjije, za radoznale **#pogledajnanetulenjivče!**

Zamislite recimo kako bi zvučao 50 cent kada bi sa psovka i forama crnačkog repa bacao rime na češkom jeziku sa svim češkim deminutivima, pevljivošću i finesama. Ili recimo zamislite Cecu kako sa našim turbofolk zavijanjem i harmonikom peva „Ja sam cvetak zanovetak“ na nemačkom ili japanskom jeziku. Ovo „slikovito“ poređenje je trebalo da vam približi moje prvo iskustvo sa češkom muzikom. To je taj čudan odnos različitih ukusa, muzičkih žanrova, jezika i kultura naroda prema kojem treba biti „otvorenog srca“. Zar se ne slažete da ne morate razumeti tekst da biste ga osetili? Evo dokaza tome: prva pesma Karela Krila koju sam čula bila je *Morituri te salutant*. Iako nisam tada razumela ni jednu reč češkog desilo se ono što kod nas zovu „ljubav na prvi pogled“ u ovom slučaju – „ljubav na prvo slušanje“. Pored ove, meni drage pesme su: *Jeřabiny, Srdce a kříž, Nevidomá dívka, Král a klaun, Salome...*

Karel Kril, pored toga što je pružao podršku svom narodu u teškim vremenima, dobio je i mnoga muzička priznanja, ali sve to ovde nije potrebno pominjati, ako hoćete da verujete mome iskustvu, poslušajte samo jednu pesmu, ostalo će vam se samo kazati.

Ana Cvetuljski

L+S+F=

Opet je došao red na mene da vas ubeđujem da poslušate neku novu muziku.

U skladu sa temom ovog broja, našao sam nešto što mislim da je idealno za putovanje vozom do Bratislave. Naravno, ni sada ne tražim od vas da mi verujete na reč. Ovaj put sam međutim uspeo da matematičkim putem dođem do sigurnih dokaza moje teorije. Slobodno proverite moje jednačine...

$L+S=?$

Ne to nije velika zavrzlama. Računica je jasna kada spojite dva brilijantna uma humorom i satirom: Lasica + Satinski = *smeh koji tera na plač*. Ako razvijemo ovu jednačinu na sledeći način: $L+S + \text{Jaro Filip}$, dobićemo:

$L+S+F = V$ *našeji obci všetci pijú, iba Ďuro nie...* – to se lako daljim razlaganjem da izjednačiti sa:

$L+S+F =$ *najbolje humorističke pesme svih vremena...*

Ne čudim se ukoliko vam nešto nije jasno. Ipak smo mi filolozi... Ni $L+S+F$ nisu bili matematičari kada su rešavali životne jednačine. Rešavali su ih satirom, smehom, a svi znamo da je to jedno od najjačih ljudskih oružja/oruđa u životu...

PS Za one koji mi ipak veruju **#pogledajnanetulenjivče!**

Darko Dobeš

R a s t a n a k

To je lep, svečan i tužan rastanak
kroz reminiscence srećnog dana
iz detinjstva. Snežni, beli proplanak,
to je tvrđava iz sna, od suza sazidana.

To su zvezdane oči sa Baltičkog mora
i opasan, dug pogled u pun mesec,
svečani bal mrtvaka i mrtvačkih odora,
splin prokletog grada – grada veltsmerc.

To je ispijeno pivo sa dobrim čovekom,
reči nepoznatog samoubice,
zvona u ušima praćena drekom
životinja u opasnosti, i poslednje ulice

u gradu. To je ispričana priča
to je saglasno ropstvo, to je premalo
prostranstvo za dvoje da po njemu trče
kao i juče, i danas na vrisak liče anđeli.

U noći si snažan, u noći ste snažni
i ja sa vama, i sa svima njima,
a onda opet mali i nespretno nevažni,
beskrajno mali u pogrešnim ljudima.

U sudoperu prosipamo bivše otrove
u sivom jutru svetli dan za oporavak.
Vi ste spakovali sve zajedničke snove
crvena mašna, poklon zaboravu – kakav dan za
rastanak!

To je lep, svečan i malo tužan trenutak,
to je zamišljen pogled pesnika u daljinu,
gde vešto nalazi sunce ljubav i početak
novog kraja, i odlazi u neizvesnu, majsku tminu.

Milan Stevanović

Spiš naruby,
když pozvedneš víčka
rozpoznáš mě po dechu.

Vidím

Vidím vítr,
Vidím dálku
Vidím propast
a vidím tebe
Vidím vrchol
a válku
Vidím oči
a černé nebe.
Vidím oceán
klenot a hvězdy,
vidím temný vlak jak
jezdí
a mučivý myšlenky –
černý
i ženy,
tančící ženy.

Milan Stevanović

Mám ráda jak se mi stáváš,
a že místo rukou máš křídla.

Skočíš z postele v den
a dovolíš mi tě zatáhnout do příběhu
ve kterém ti je příjemně.

Pak mě necháš lehnout si obráceně
mezi tebe a zeď.

Ukazuješ mi
jak lehčí je obrátit sebe
nežli svět.

Marija Jaraković

Jackovi do chlebníku

On the Road...
suchej jak troud –
to radši zkapu
na kapavku
silice z příjice
těma se opiji
kundama
zadkama
sekrety
pyji

Na cestě
můj zlatý
zase ste!

Eště jeden psí den plyne
chovám se jak mrtvola.
Zvoní. Neberu. Jak jiné.
Ani nevím, kdo volá.

M. Zabloudil

Zjek

Cesta z Prahy do Bělehradu Srbského

A tak jsem v Bělehradě! Od čeho mám nyní své vypravování začít? O svých citech, o městě, o lidech, o podnebí neb o jiných předmětech? To vše se mi tu splítá, že to nelze od sebe dělit! Poslední část mé cesty neustále víc a více zajímavostí poskytovala; zde mám ale dokonalý chaos z nejrozmanitějších dojmů příjemných i nepříjemných.

...

K roje srbské a ostatních Slovanův nelze popsati, poněvadž nevím, co si Srb půjčil od jiných a co oni od Srba. Tak například se mi zdá kraj albánský, jak jsem je zde viděl a jak se vyobrazuje, čistě slovanským býti, jako u mnohých Srbů šaravary široké sukňovité až po kolena, po slovansku ouzce upnuté, od Turků pocházejí. Ženský kraj jest zde též rozmanitý. Mnohé dámy se šatí po evropejsku, přičemž jiné ještě mnohé částky národního ponechávají; ale i v tom, co čistě národní jest, veliká rozmanitost panuje. Tak jsem viděl pěkný oblek, a ten se mi zdá býti městský, ježto záleží v sukních po kotníky dlouhých, řásných a bílých se zástěrkou barevnou, přes to ze shora kacabajka naší nynější polce podobná, jakož jsem před léty na polských dámách viděl, na těle všudy hladce přiléhající, na kyčlích se v krátkou asi $\frac{3}{4}$ lokte dlouhou sukničku též hladce šířící. Kacabajka tato byla okolo krku, ňader a na koncích širokých rukávů kožešinou lemovaná. Krk otočen byl perlemi. Na hlavě bývá obyčejná ozdoba Srbkyně červená čapka s mod-

rým hedvábným anebo u bohatých zlatým střapcem, po jejímžto kraji krásně pletený vrkoč (kosa) se otáčí, někdy perlemi, zlatými řetězy a jiným šperky ovinitý a přirozený diadém působící. Na nohou nosejí střeвиčky s vysokými špalíčky.

...

Ženských jest vůbec málo po ulici viděti. První, již jsem potkal, byla turecká žebračka. V bílý, dlouhý šat, asi jako Vestálka zahalená, tak že jí jen bledý nos a mdlé oči viděti bylo, vztahovala jen prosící ruku zpod šatu. Byla to sice postava vážná, ale pohled na ni byl předce nemilý, ba mrazivý.

Srbský národ jest velmi mravný, statný a udatný, přitom ale dobrý a svou hostinností a věrností proslulý. Ačkoliv takořka každý muž zamilovanou zbraň nosí, totiž za pasem dvě pistole a jatagan, a jede-li na koni i dlouhou pušku na zádech, kdežto pak vyhlíží, jakoby jel do boje; můžeš jistě mezi nimi trvati, můžeš na veřejné silnici anebo na lesné stezce spáti a svůj vak s penězi bezpečně vedle sebe položit. Přijdeš-li k sedlákoví s pozdravením: „Pomoz Bog!“, odpoví ti: „Bog pomoz!“ a vším, co má, tě uctí a vyčastuje, a vyprovodí tě jako starého přítele. Přijdeš-li ale jako pánovitý cizozemec, chtěje mu svou návštěvou milost proukazovati, tu se od tebe odvrátí, hrdě pušku (dýmku) rozdmychuje, jakoby ti chtěl najevo dáti, že dým tabáční jest mu důležitější, nežli zjevení se tvé osoby, a zanechá tě osudu, ač i v této případnosti ti žádná příkoří

dělat nebude. Kamkoliv jsem s přítelem svým v Bělehradě do domu vstoupil, všudy nás hostili dýmku (puškou), sladkým (sladkojem) a posléze černou kávou.

Srbský (turecký) tabák jest nad jiné líbeznější, kouří se tam jako vůbec na východní částce Evropy z hliněných tureckých dýmek s dlouhými rúrkami a tlustou buřinkovou násadkou, která se mezi zuby nebéfe, nýbrž jen k ústům přiloží. Sladkoje jest cukrem zavařeně ovoce, totiž višně, revíz a jiné. Podává se obyčejně na tácu v skleněné nádobě číšovité, asi takové, jaké se u nás na cukr potřebuje. Vedle sladkého leží lžičky a za ním na témže tácu stojí pro každého hosta sklenice vody. Host béfe na lžičku sladkého do úst, odloží ji na druhou stranu a zapíjí je vodou, což ovšem v létě velmi chutná a příjemně ochlazuje. Zase za chvíli podává se černá káva v malinkých šálečkách.

...

D ne 19. září nastoupil jsem zpáteční cestu z Bělehradu, bera s sebou sladké vzpomínky na celý život svůj. Tři Turci skočili do loďky, jižto jsme si s p. Gavrilem Popovićem, archimandritem bělehradským, z Bajy rodilým, najali. Mnoho přátel mne doprovázelo až ku přístavu a vroucností okřídlená pozdravení a srdečné S Bohem popoletovaly až přes Sávu, jak daleko jen sluch i zrak stačily ... Ačkoliv mi osoba archimandrita mnoho přispívala ke hbitějšímu a vliďnému odbývání mých záležitostí v konumaci (neboť úředníci zdáli se býti vyznání východního, zde v Zemlině panujícího), předce

jsem více jedné hodiny tam prodlel. Prohledávali se mně zavazadla tak, že se každý hadřík vyložiti a zapsati musel. Pak jsem musel všecko prádlo kvapem bez ladu a skladu do vaků házeti, ježto otevřené jsem byl nucen nechati v této síni nezavřené a nehlídané; neboť později měl prý ještě jiný vyšetřující úředník přijíti a všechno ještě jednou prohlížeti. Zatím jsem spěchal namjout si průvodčího, jenžto by mne prováděl labyrintem kancelářů dosti od sebe vzdálených, z nichžto každého jakýsi podpis k mému propuštění potřebný byl. Posléze se vrátiv, chtěje své věci zaobaliti, slyšel jsem, že prý již cenzura zavřena a knihy tedy že až zítra ráno dostanu. Já již ale na parolod' spěchal.

Václav Staněk

O autorovi

Jeden z prvních českých cestopisů do Bělehradu napsal a v roce 1846 v časopise Poutník vydal Václav Staněk (1804-1871). Profesi byl lékař, pracoval mj. na klinice Antonína Jungmanna, bratra známého českého obrozence Josefa. Je autorem první české vědecké publikace, v níž položil základ anatomické terminologie. Do Bělehradu, kde měl působit jako osobní lékař knížete Aleksandra Karađordjeviće, se vydal na výzvu a ve společnosti Janka Šafařika na podzim 1844 nově otevřenou železnicí do Vídně a dále lodí až do Bělehradu. Staněk nakonec nabízené místo nepřijal a v září 1845 se vrátil zpět do Prahy.

doc. Jaromír Linda

Jozef K.

L
E
N
O
C
H
O
D

R

Vy ste tu nový?
Nie. Ja som tu Jozef K. To, čo vždy aj budem nesúvisiac s tým kde som.

Ale pán, tu sme všetci len čísla. Ja som 009645, vy ste 016713. Tohto sa nemusíte báť!

Nie! Nie, nie.... NIE! vykrykol Jozef K. Vy ste možno len číslo ale ja nie som... Ja nie...

Trvalo Jozefovi kým sa celkom prebudil zo sna, postavil sa na nohy a z očí sa mu vyronili slzy ako niekedy v

detstve, keď ho zbil otec. Ale kto si ešte pamätá takéto veci?

Jozef si uvaril kávu. Zjedli s Martinom raňajky, také običajne, a konečne sa vybrali na cestu. Cesta, vôňa, svet, Martin, láska. Všetko vyzerá pekne. Všetko sa mu páči. Slnko sa hrá v oblokoch ako malé dieťa v piesku. Láska. Pozrel sa Martinovi do očí. Vietor sa hrá s jeho vlasmi. Zdá sa Jozefovi, že všetko je hra. Život je na to, aby sa ľudia hrali. Nie? Martin vraví, že nie. Hádať sa nemajú kedy. Martin

poprosí vietor, aby sa nehral s vlasmi, slnko aby sa skrylo na chvíľu, aby sa sám mohol tváriť, že život je len to – oni dvaja v aute, na ceste, ponahľajúci sa niekam. Idú za životom. Vytrvávajú pri tom. V hľadaniu. A predsa nikdy sa nedozvedia, že život zostal tam, odkiaľ sa vybrali a že na nich od vtedy čaká. No to je len jedna z viacerých možností. Možno po ceste nájdu niečo. Pre seba alebo iných. Niečo, čo bude stáť za to, že celý život nič nenašli, že

život bol životom len tým, čo im nedal a tým čo sa im snivalo... kým nezomrú z toho istého života.

Cesta, vôňa, svet, Martin, láska. Takže, život je hra? Martin prykývol. Videl všetko v jozefovej tvári. Nechcel sa hádať. Nemali čas na to. Majú pred sebou cestu, celý život. Raz, keď budú oveľa starší, pohádajú sa. Teraz nemajú čas.

Cesta, vôňa, svet, Jozef, láska.

Koniec.

Len/ňochod

Časopis studenata bohemistike i slovakistike
Filološkog fakulteta Univerziteta u Beogradu.

Glavni i odgovorni urednik

Ivan Radić

Zamenica glavnog i odgovornog urednika

Marina Ercegović

Lektura tekstova na srpskom jeziku

Radmila Simić

Fotografije

Slavko Radić i lenjivci

Crteži i karikature

Ivan Radić
Marina Ercegović

Tehnički urednik

Marjan Strnad

Kontakt

urednistvo.lenochod@gmail.com

Štampa

Biroshop Vujasinović, Sremska Mitrovica

Tiraž

100

Izdavač

Filološki fakultet, Katedra za slavistiku – Odsek za bohemistiku i
Odsek za slovakistiku

Beograd 2012; Godina 2; Broj 3

Časopis podržavaju Ambasada Republike Češke i Ambasada Republike Slovačke.

CIP - Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

81

LENOCHOD : časopis studenata bohemistike
i slovakistike Filološkog fakulteta
Univerziteta u Beogradu / glavni i odgovorni
urednik Ivan Radić. - God. 1, br. 1 (2011)-
- Beograd : [Filološki fakultet, Katedra
za slavistiku], 2011- ([Sremska Mitrovica] :
Biroshop Vujasinović). - 25 cm

Nas1. sa korica
ISSN 2217-5903 = Lenochod
COBISS.SR-ID 184096780

